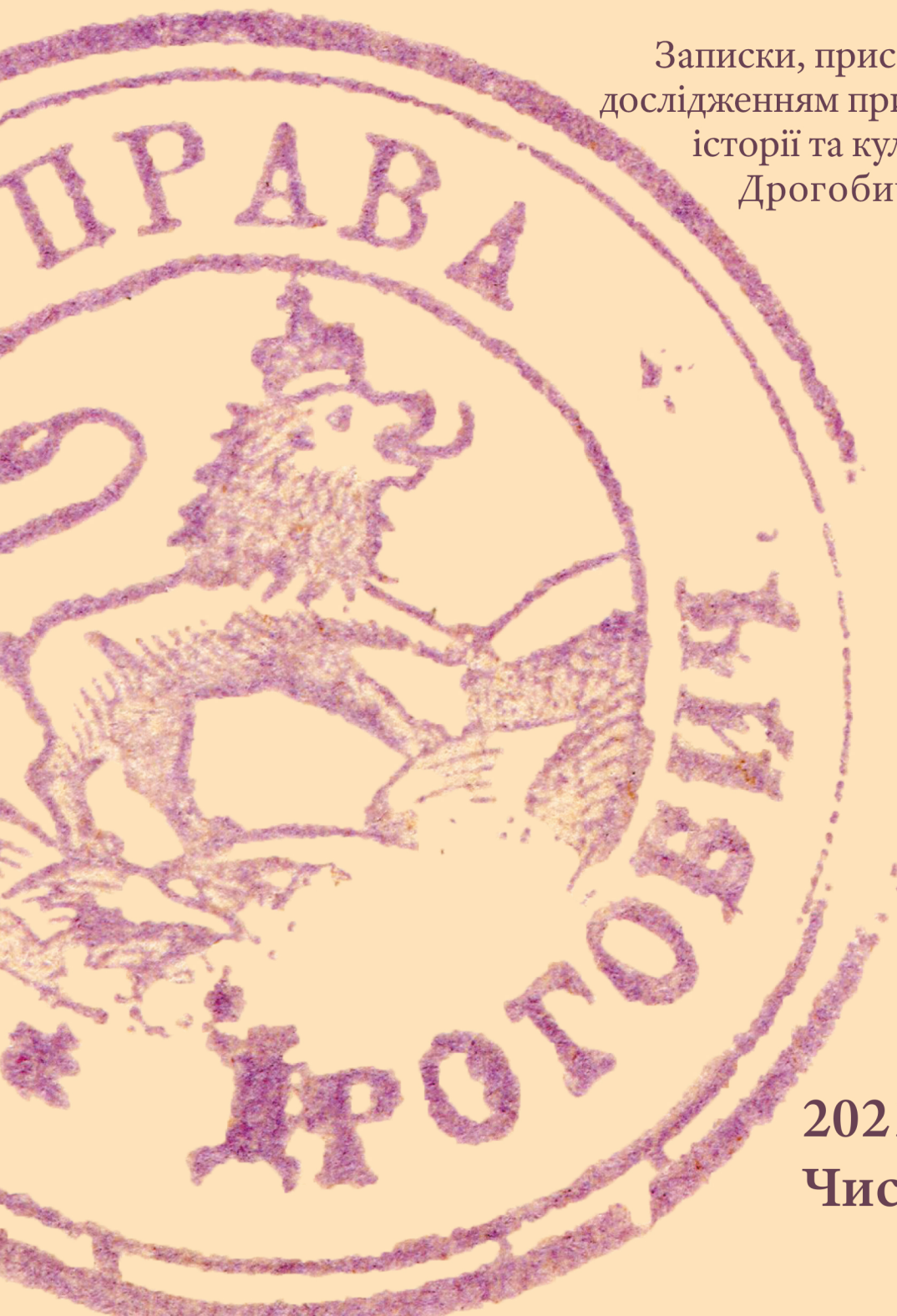

Вісник музею «ДРОГОБИЧЧИНА»

Записки, присвячені
дослідженням природи,
історії та культури
Дрогобиччини

2021

Число 2

Міністерство культури України
Музей «Дрогобиччина»

ВІСНИК МУЗЕЮ «ДРОГОБИЧЧИНА»

Записки, присвячені дослідженням природи, історії
та культури Дрогобиччини

Заснований у 2018 році

УДК 069:002

Головний редактор:

Алла Гладун, директорка музею «Дрогобиччина»

Редакційна колегія:

Зоряна Кордуба, Володимир Пограничний (упорядник),

Ірина Сенюра, Леся Косаняк

Друкується за постановою Вченої ради

Музею «Дрогобиччина»,

протокол № 12 від 14 грудня 2021 року

Вісник музею «Дрогобиччина» : Записки, присвячені дослідженням природи, історії та культури Дрогобиччини. – Число 2. – Дрогобич, 2021. – 476 с. : іл.

Том містить результати досліджень працівників Музею «Дрогобиччина», а також науковців та краєзнавців Дрогобиччини у різних галузях краєзнавства Дрогобиччини протягом 2018–2020 років. У науковий обіг вводяться матеріали музейної фондової збірки Музею. Окремий розділ становить хроніка поточних подій Музею «Дрогобиччина».

Видання для всіх зацікавлених старожитністю та сучасністю України, а також музейною справою в Україні.

УДК 069:002

© Автори, 2021

© Музей «Дрогобиччина», 2021

© Видавництво «Коло»,
оформлення, 2021

Присвячується

*100-річчю Західно-Української Народної
Республіки*

та

*30-й річниці початку відродження
державної незалежності України*

Зміст

<i>Від головного редактора.....</i>	<i>9</i>
-------------------------------------	----------

РОЗДІЛ І. ДОСЛІДЖЕННЯ	11
------------------------------------	-----------

<i>Олег Баган. Як починалося галицьке національне відродження?</i>	<i>13</i>
--	-----------

<i>Тарас Гринчишин. Земноводні та плазуни Дрогобиччини</i>	<i>26</i>
--	-----------

<i>Надія Кікта. Творчість Модеста Сосенка — яскрава сторінка у розвитку галицько-українського мистецтва (частина тексту екскурсії по місту Дрогобичу, веденої в 1995–2011 роках)</i>	<i>46</i>
--	-----------

<i>Зоряна Кордуба. Дрогобич періоду Західно-Української Народної Республікичерез призму музейних пам'яток</i>	<i>58</i>
---	-----------

<i>Леся Косаняк. Ікона Яна Квятковського «Святий Онуфрій» 1746 року в колекції музею «Дрогобиччина»</i>	<i>85</i>
---	-----------

<i>Леся Косаняк, Оксана Стап'як. Запрестольний вівтар отця Василя Глібкевича «Христос — Виноградна Лоза» 1753 року</i>	<i>89</i>
--	-----------

<i>Юлія Лаврись. Ікона «Христос — Добрий Пастир» із предельного ряду іконостасу каплиці Введення Пресвятої Богородиці церкви Св. Юра у Дрогобичі</i>	<i>100</i>
--	------------

<i>Богдан Лазорак. Із чужим гаслом «PRO PATRIA» 1916 року чи «З Франкового духа печаттю...»?: Аргументи про те, як на Йордан 1919 року освячувалася українізація Дрогобича і попрощалися з імперією Габсбургів</i>	<i>108</i>
--	------------

<i>Леся Летнянчин. Трактунання сюжету «Древо Єсея» у стінописі церкви Св. Юра у Дрогобичі.....</i>	<i>151</i>
--	------------

<i>Володимир Пограничний. Дзвін-сигнатурка 1773 року — донаторський дар о. Григорія Губицького для дрогобицької церкви Воздвиження Чесного Хреста — в контексті розвитку обряду церковного дзвоніння та архітекτονіки українського дерев'яного храму</i>	<i>158</i>
I. Генеза архітектонічної злуки дзвіниці з будинком церкви у Бойківщині.....	159
II. Декотрі особливості розвитку обряду церковного дзвоніння під час літургії	175
<i>Володимир Пограничний, Оксана Соловка. Становлення і розвиток пам'яткоохоронної справи у Дрогобичі.....</i>	<i>186</i>
<i>Олесь Пограничний. Про початки Студентського Братства у Дрогобичі (1988–1991 роки).....</i>	<i>257</i>
<i>Марія Русин. Римські монети у колекції фондів музею «Дрогобиччина»</i>	<i>280</i>
<i>Ірина Сенюра. З історії «Української Захоронки» у Дрогобичі (досліджуючи касові книги товариства)</i>	<i>295</i>
<i>Григорій Сивохін. Слюсарна справа у дорадянському Дрогобичі</i>	<i>313</i>
<i>Олег Стецюк. «Вілла Б'янки»: (не)відомі штрихи до історії споруди</i>	<i>327</i>
<i>Леонід Тимошенко, Марта Тимошенко. Стародрукований панегірик дрогобичанина Захарії Пекажевича, присвячений Миколаю Даниловичу (1614 р.).....</i>	<i>340</i>
<i>Леонід Тимошенко. Поминальна ікона дрогобицьких міщан із церкви Воздвиження Чесного Хреста (1754 р.)</i>	<i>351</i>

РОЗДІЛ II. МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ..... 361

<i>Ірина Сенюра. Реформи Габсбургів у Галичині (на прикладі архівних матеріалів зі збірки музею «Дрогобиччина»).....</i>	<i>363</i>
<i>Оксана Соловка. Із фондової групи «Архів» Музею «Дрогобиччина»</i>	<i>376</i>
<i>Володимир Пограничний. Державні структури ЗУНР у Дрогобичі: листопад 1918 – травень 1919 року (за матеріалами виставки «ЗУНР: Дрогобиччина на тлі епохи», присвяченої 100-річчю Західно-Української Народної Республіки)</i>	<i>404</i>

РОЗДІЛ III. ЛІТОПИС МУЗЕЮ 411

<i>Алла Гладун. Музей «Дрогобиччина» у 2018 році.....</i>	<i>413</i>
<i>Алла Гладун. Музей «Дрогобиччина» у 2019 році.....</i>	<i>417</i>
<i>Алла Гладун. Музей «Дрогобиччина» у 2020 році.....</i>	<i>421</i>

ХРОНІКА ПОДІЙ	427
<i>Любов Васильків. «СИМЕТРИЯ»</i> Дзвенислави Загайської	427
<i>Алла Гладун. Шевченкіана в музеї «Дрогобиччина»</i>	428
<i>Алла Гладун. Лекція «Творчість Мауріція Готліба у контексті єврейської культури Галичини XIX ст.»</i>	429
<i>Алла Гладун. Презентація журналу «Наша спадщина» з матеріалами про пам'ятки і пам'яткоохоронну роботу в Дрогобичі та на Дрогобиччині</i>	430
<i>Любов Васильків. Святова Академія і виставка «Вишиване диво» з нагоди 85-річчя від дня народження світлої пам'яті Мирослави Кот</i>	431
<i>Алла Гладун. «Нова реальність» від Мар'яна Олексяка</i>	432
<i>Надія Кікта. Музейна «Франкіана»</i>	433
<i>Алла Гладун. Виставка Василя Пилип'юка «Україно, ти для мене диво!»</i>	435
<i>Надія Кікта. Триумф дрогобицького майстра графіки</i>	436
<i>Алла Гладун. Виставка «Розстріляне мистецтво» з фондів Львівської національної галереї мистецтв ім. Бориса Возницького</i>	437
<i>Надія Васильків. Осінні інтерактивні екскурсії у відділі природи</i>	439
<i>Марія Головкевич. «Сурми звитяги»</i>	439
<i>Алла Гладун. Святий Миколай у музеї «Дрогобиччина»</i>	440
<i>Оксана Соловка. Урочисті заходи до 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки</i>	440
<i>Тетяна Думан, Марія Головкевич. 5-та річниця трагічних подій на Майдані Незалежності в Києві під час Революції Гідності</i>	444
<i>Алла Гладун. «Незламні» — виставковий проєкт Антона Наумлюка на підтримку кримських політв'язнів</i>	448
<i>Алла Гладун. Стінопис Бруно Шульца з Дрогобича</i>	449
<i>Алла Гладун. Наукове товариство ім. Шевченка в музеї «Дрогобиччина»</i>	451
<i>Леся Летнянчин. Презентація книги «Церква Св. Юра в Дрогобичі: Архітектура. Малярство. Реставрація»</i>	452
<i>Оксана Соловка. Презентація «Вісника музею “Дрогобиччина”» та виставка «Нове життя музейних раритетів» — у рамках відзначення професійного свята, Міжнародного дня музеїв</i>	453
<i>Алла Гладун. Реставрація іконостасу церкви Св. Юра</i>	456
<i>Марія Головкевич. «З вірою і правдою в Україну»: Анна Рудник — до 77-ої річниці УПА</i>	458

<i>Алла Гладун.</i> Архиерейська Служба Божа з нагоди професійного свята працівників культури	460
<i>Тетяна Думан.</i> «INTRO» Андрія Копчака	460
<i>Зоряна Кордуба.</i> Наукова конференція «Український визвольний рух І-ї пол. XX ст.: краєзнавчі контексти» та виставка «Український визвольний рух на Дрогобиччині міжвоєнної доби: ідеї, люди, події»	462
<i>Алла Гладун.</i> Музей «Дрогобиччина» став площадкою для знімання кінофільмів ..	465
<i>Оксана Соловка.</i> Артефакти родини Максимовичів у Музеї «Дрогобиччина»	466
<i>Леся Летнянчин.</i> Церква Святого Юра — переможниця престижного Міжнародного конкурсу «Кришталева Цегла»	467
<i>Марія Русин.</i> Поповнення фондів музею «Дрогобиччина» новими археологічними знахідками дрогобицьких та львівських істориків	468
<i>Леся Косаняк.</i> Музичні імпрези у Галереї сакрального мистецтва музею «Дрогобиччина»	469
<i>Алла Гладун.</i> Мистецько-документальна виставка «Молитва до митрополита. Софія»	472
<i>Леся Хомич.</i> «Книга ідолопоклоніння» Бруно Шульца у мистецькій інтерпретації Микити Кадана «Скалічений міф»	473

РОЗДІЛ І

ДОСЛІДЖЕННЯ

Богдан ЛАЗОРАК
кандидат історичних наук,
директор Державного історико-культурного заповідника «Нагуєвичі»,
доцент кафедри всесвітньої історії
та спеціальних історичних дисциплін ДДПУ ім. І. Франка

**Із чужим гаслом «PRO PATRIA» 1916 року
чи «З Франкового духа печаттю...»?:
Аргументи про те, як на Йордан 1919 року
освячувалася українізація Дрогобича
і прощалися з імперією Габсбургів**

Анотація

Богдан Лазорак

Із чужим гаслом «Pro Patria» 1916 року чи «З Франкового духа печаттю...»? : Аргументи про те, як на Йордан 1919 року освячувалася українізація Дрогобича і прощалися з імперією Габсбургів.

Стаття складається із двох частин. У першій — автор аналізує потребу та значення відродження історичної пам'яті про тяглість українського державотворення в епоху ЗУНР на теренах Дрогобиччини, а також аргументовано доводить відмову уряду ЗУНР від старої імперської символіки на рівні усіх важелів влади та громадсько-культурного життя повіту. Водночас сконцентровано увагу на відсутності історичної логіки у поверненні пам'ятного символу «Лицаря у збруї» 1916 р., який не мав жодного відношення до українізації Дрогобича 1919 р., підсумком котрої став 15 000 мітинг українців 20 січня 1919 р.

У другій частині розвідки автор публікує 28 документів, які аргументують дійсний та історично закономірний процес українізації Дрогобича та повіту упродовж 1918–1919 рр. Він будувався на концепції історичної пам'яті щодо витоків давньоруської державної традиції від 1054 р., укладеної Михайлом Грушевським, та багатолітньої титанічної громадсько-політичної праці Івана Франка, спрямованої проти цензурної по відношенню до українського народу політики імперії Габсбургів. Останні дві тези підтверджені описами святкування Акту Злуки в Дрогобичі від 20 січня 1919 р.

Національна пам'ять про історичну тяглість розвитку традиції української державності від найдавніших часів до сучасності є вкрай важливою у формуванні національно-патріотичної програми виховання молодого покоління українців, особливо у часі агресії Російської Федерації проти України, яка триває з 2014 р.¹ Врешті 22 січня 2019 року виповнилася 100-та річниця від дня проголошення Акту Злуки Західноукраїнської Народної Республіки з Українською Народною Республікою, який ознаменував відродження єдиної Незалежної Української держави і тим самим став важливим етапом у історичній традиції українського державотворення. Ані польська, ані російська, ані румунська чи угорська історіографії до сьогодні досі не подали одностайного визнання історичного факту відродження державності українців у 1918–1919 рр., передовсім через офіційну заангажовану політику національної пам'яті їхньої історичної науки. При цьому це визнання лише у формі спорадичного піару простежується ЗМІ передовсім у вузьких політичних колах цих країн.

В історіографії добре відомо, що імперія Габсбургів була «клаптиковою» за своєю етнічною мапою і такою ж рівноцінно — спорадичною по відношенню до прав тих чи інших національних меншин. В історії України добре відомо, що українська національна громада впродовж усієї історії Королівства Галичини і Лодомерії мала найменше прав. У цьому контексті щодо історії Дрогобича варто лише згадати два симптоматичні інциденти тогочасної політики германізації, полонізації та «імперіалістичної пам'яті», які відображають відсутність прав і привілеїв українців у Дрогобичі:

1. ствердження напередодні дня народження Івана Франка 13 серпня 1913 р. австрійським магістратом міста Дрогобича параграфу (регуляміну) № 55 про заборону розмовляти в магістраті міста Дрогобича *«революційною мовою Івана Франка»* і переведення офіційної

¹ Тимошенко Л. Політика історичної пам'яті в Дрогобичі як дзеркало реалій сучасного провінційного міста // Інтернет-газета «Майдан. — Дрогобич, 20.01.2020. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://maydan.drohobych.net/?p=75853&fbclid=IwAR1xbM7di_OSshj2doaZdC8ffysjnnw0ygEwoJwoWdlX0SvBx5rPC-Smf3E; Його ж. Вкотре про політику історичної пам'яті в Дрогобичі як віддзеркалення реалій сучасного провінційного міста // Інтернет-газета «Майдан. — Дрогобич, 24.01.2020. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://maydan.drohobych.net/?p=76046>.

документації та політичної дискусії виключно на німецьку і польську мови, при цьому українські тексти заяв, листів-прохань тощо могли видаватися в українському варіанті виключно після супроводу іншомовного перекладу. Дослівно у параграфі було записано: «§55. *opiewa: "Językiem urzędowym Rady miejskiej, Magistratu i Komisji jest język polski. Wolno jednak radnemu posługiwać się przy obradach także językiem ruskim". Nie wolno zatem posługiwać się językiem korespondenta "N. Fr. Pr." ani "Tagblattu" ani językiem Iwana Franki, lecz tylko polskim i jemu na równi stojącym językiem Grafa Bobrńskiego. Stanowczo zatem nie wolno wnosić podań budowlanych w języku niemieckim ani ukraińskim <...>*»². Невипадково газета «Дрогобицький тиждень» розтиражувала цей параграф у спеціальному випуску.

2. встановлення пам'ятного знаку «Лицарю у зброї» в 1916 р., яке відбулося відповідно до загальноімперської програми пропаганди непереможної об'єднаної армії імперії Габсбургів на визволеннях від імператорської армії царської Росії територіях, зокрема в Галичині. Врешті у західноєвропейській історіографії на сьогодні добре відомо, що символ «Лицаря у зброї» походить від імперської ідеологічної програми «Цвяху війни» для потреб підтримки армії правонаступниці Священної Римської імперії — імперії Габсбургів. Ця ж ідея була продовжена в часи Пауля Гінденбурга, а згодом і нацистської Німеччини³. Доктор історичних наук Мартін Кроненберг вважає, що «*Справжня історія ідеї "Цвяху війни" розпочинається 6 березня 1915 року з інавгурації "Вермана в Ейзені" на Шварценбергплац у Відні і закінчується в часи Гітлера*»⁴. Символ «Цвяху війни» був не тільки новим

² Uwagi poświęcone regulaminowi Rady miejskiej, jednogłośnie uchwalonemu 13. sierpnia 1913 // Tygodnik Drohobyczki: organ niezawisły-wychodzi każdej soboty. — № 44. — Drohobycz, 1913. — S. 1.

³ Націонал-соціалісти взяли на озброєння успішну ідею прибивання цвяхів і для пропаганди в новій нацистській імперії, в якій кампанія збору коштів мала великий успіх. Див. розвідки німецької історіографії, зокрема згадану М. Кроненберга: Kronenberg M. «Zu Gunsten des Winterhilfswerks» — Kriegsnagelungen im 3. Reich. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.kriegsnagelungen.com/kriegsnagelungen-zur-zeit-des-nationalsozialismus/>.

⁴ Kronenberg M. «Schlag auf Schlag» — Nagelungen im Deutschen Reich I (Aachen-Butzbach). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://>

вражаючим способом залучення коштів для потреб армії, вдів та сиріт військових, але й мав інші функції, наприклад, посилити почуття патріотизму в етнічних поневолених громад, які проживали в імперії та воювали за її стандарти. Врешті на темі бутафорного локального «домашнього фронту» символ мав за мету популяризувати меморіальність священної імперської війни. Наприклад, у Берліні встановили — «залізного Гінденбурга», у Ганновері — «Залізного саксонського коня», у Зальцбурзі — «Імператора Карла Великого», в Інсбруку — «Чорта з залізною квіткою», у Стрию — пам'ятну таблицю, у Дрогобичі — «Лицаря у зброю» та сотні інших⁵. Окрім історичних постатей, особливою популярністю користувалися імперські символи, які мали мотиви: залізних хрестів, щитів, зброї, лицарів, фігур тварин, гранат та гармат, столів, дверей, таблиць тощо. Врешті масовий характер програми побудови цих символів на території імперії Габсбургів підтверджує її «проімперський» характер, оскільки символи інших «національних меншин» із подібним призначенням на теренах окупованих територій в історії символіки — відсутні⁶.

Водночас добре відомо, що буквально після встановлення власних ідеологічних символів у тому ж таки 1916 році, буквально за якихось 10 днів у Львові всіма можливими і неможливими методами австрійська адміністрація намагалася заборонити похоронну процесію українського генія Івана Франка. З історії пригадуються також і доволі жорстокі мордування українців серед в'язнів у часи імперії Габсбургів. Чого лише варте уваги тюремне ув'язнення Івана Франка в 1881–1882 рр. або ж численні історії українців імператорської тюрми Австро-Угорщини — «Талергоф» у 1914–1917 рр. Усе це є те так зване «позитивне», яке в тій чи іншій мірі вкладала у свою символіку під гаслом «PRO PATRIA» («За Батьківщину») — імперія Габсбургів.

Натомість в українській історичній науці, від часу відродження Незалежності у 1919 р. до 2019 р. включно, зібрано

www.kriegsnagelungen.com/kriegsnagelungen-im-deutschen-reich/i-aachen-butzbach/.

⁵ Там само (див. докладніше каталог символічних знаків непереможності імперських військ у розвідках М. Кроненберга).

⁶ Там само.

унікальний архівний матеріал про формування інституту держави в Західноукраїнській Народній Республіці, зокрема, на рівні, як її структури і армії, так і офіційної внутрішньої та зовнішньої політики. Одне із ключових завдань у процесі формування держави у 1918–1919 рр. українці сконцентрували у процесі щоденної і розлогої українізації, яка мала за мету не тільки остаточно «порвати» з цензурним минулим поліційної імперії Габсбургів, але й розвинути за короткий час фундамент для держави: українську культуру, науку, освіту, політику, економіку, армію тощо. Підсумком цієї політики безумовно був Акт Злуки, який став історичним загальноукраїнським святом, котре властиво на Йордан 1919 року охопило всю Україну. Це свято зорганізувало на урочисті мітинги не тільки тих, хто крім давньої Києвохристиянської традиції у своїй родині традиційно пошановував Тараса Шевченка й Івана Франка, але й представників тих національних громад, які не бажали жити в жодній імперській чи іншій шовіністичній неволі.

Станом на 2019 р. нам вдалося зібрати понад 350 документів до історії ЗУНР на теренах Дрогобиччини, першу частину котрих (115 документів за 1918–1920 рр.) вже опубліковано у спеціальному випуску «Дрогобицького краєзнавчого збірника», приуроченого до сторіччя ЗУНР⁷. Популяризація цих джерел на сьогодні вкрай важлива, адже серед громад Дрогобича і Дрогобицького району мало кому відомо, як саме відбувалася українізація Дрогобича та повіту у 1918–1919 р. і яке значення мав марш війська під проводом полковника Григорія Коссака. Адже саме цей український полковник напередодні Акту Злуки 1919 р. під час Різдвяних свят вітав своїх побратимів, що визволили Дрогобиччину від Австро-Угорської імперії, з поверненням української державності⁸, тяглість котрої обґрунтовано вивів і популяризував Михайло Грушевський від давньоруської дати — 1054

⁷ Лазорак Б. «Горожане Дрогобицької Землі! Народе — до збруї» (документи і матеріали до історії ЗУНР Дрогобиччини) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. — Вип. XXI. — Дрогобич: Півсвіт, 2019. — С. 9–123.

⁸ Лазорак Б. Ви ще гарніше і завзятіше боротись потрафите...»: Бойовий марш української армії під проводом дрогобицького лицаря полковника Григорія Коссака // Інтернет-газета «Майдан». — 07.03.2017. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://maydan.drohobych.net/?p=50016>.

року⁹. Врешті ми мало читаємо про синів Івана Франка — Петра¹⁰ і Тараса, які задовго до Акту Злуки серйозно долучилися до повалення імперії Габсбургів, а пізніше — до боротьби українського народу за Незалежність у 1919–1920 рр.¹¹

На противагу абсурдній і антиукраїнській ідеї відновлення імперіалістичного символу «Лицаря у зброї», поставленого у Дрогобичі в 1916 р. на честь річниці визволення міста з'єднаною імператорською армією Австро-Угорської імперії від імператорської армії Російської імперії, публіковані нижче матеріали і джерела фіксують процес системної українізації міста, зокрема заборону не тільки імперіалістичної штандартизованої пруської символіки, але й перехід на українські традиції фактично в кожній галузі розвитку міста. І, щонайважливіше, у сфері патріотичного виховання української молоді процес українізації стосувався запровадження українських назв вулиць та всіх публічних написів, переведення навчальних закладів на українську мову, а головне — відродження давньої символіки часів Галицько-Волинського князівства із зображенням «лева».

На відміну від маніфестацій, які організовувала під загально-цензурним «соусом» Австро-Угорська імперія у Дрогобичі в 1916 р., зокрема під час встановлення на Ринковій площі імперського символу «Лицаря у зброї», маніфестація 20 січня 1919 р., яка була приурочена святкуванню Акту Злуки, фактично відобразила патріотичні настрої українців та усі державотворчі підсумки у поваленні стандартів імперії. Акт Злуки в Києві та мітинг у Дрогобичі 20 січня 1919 р. фактично символізували завершення очікуваної століттями українізації у Дрогобичі та «Франковій Каліфорнії», за яку усе своє життя боровся Іван Франко, і за яку поклали життя тисячі українських

⁹ Див. докладніше публікований у даній статті документ № 19.

¹⁰ У цей час Петро Франко якраз повернувся з табору військовополонених у Кракові, куди потрапив 4 січня 1919 р. разом зі своїм побратимом другим пілотом, десятником – Романом Кавутою. Петро повернувся з полону у свою летунську частину в Красному 21 січня 1919 р.

¹¹ Тихолоз Н. Січовики проти більшовиків. Петро Франко у боротьбі за Велику Україну. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2019/12/19/156744/>.

січових стрільців. Невипадково документи засвідчують, що в мітингу взяло участь близько 15 000 українців.

Публіковані нижче документи і матеріали аргументують передовсім завзятість українського війська, чітку українізаторську політику та всебічні реформи, які здійснила ЗУНР на Дрогобиччині. Нарешті щоденні політичні та господарські практики ЗУНР на Дрогобиччині показали здатність українців вибудувати політику національно-патріотичного виховання молоді і дисциплінування свого народу в умовах війни з іноземними окупантами. При цьому більшість цих реформ стали прикладом для сучасної України в період боротьби із російським агресором, зокрема крізь призму роботи сучасного інституту Національної пам'яті, який на законодавчому рівні задекларував важливість історичної пам'яті про історію ЗУНР, УНР та Акт Злуки.

В одному з документів дізнаємося про те, що 28 грудня 1918 р. від імені повітової команди українських військ сотник Іван Грабовенський наказав, аби в межах усього повіту всі іншомовні головні оголошення, вивіски фірм (шилди) і назви вулиць та різних підприємств — фабрик, склепів, кав'ярень, ресторанів і т. д, а також дороговкази, знаки, написи на границях до 4 січня 1919 р. були знесені, а до 20 січня 1919 р. — замінені україномовними. Всі, хто не виконував наказу, штрафувалися на суму 3 000 корон. Виконання наказу контролювала українська поліція та громадські уряди. Щоправда, мешканці конкретного будинку чи власники фірми могли частково зберігати іншомовні написи в супроводі з українськими. Також джерела свідчать, що в процесі українізації, провадженій Грабовенським, у Дрогобичі вперше було відкрито українську гімназію, поліцію, нафтовий уряд і т. д. Очевидно, символ з імперіалістичним написом на «Лицарю у збруї» — «PRO PATRIA» безпосередньо суперечив наказам сотника Грабовенського. Відтак на Йорданські свята 1919 р. усі написи були замінені на українську мову, адже повітова Команда Українських військ на чолі із сотником Грабовенським жорстко нагадувала: *«Неповинуючі ся повисшому приказови карані будуть гривнами до 3 000 Корон»*¹².

Окремі документи доводять, що саме під час українізації силами всіх урядних організацій ЗУНР та Національної Ради у Дрогобичі

¹² Див. публікований нище документ № 8.

було сформовано власну національну програму допомоги солдатам і воюючим тепер вже за Незалежну Україну. Для цього ще 1 січня 1919 р. в місті було зорганізовано комітет різдвяних дарунків, котрий видав звернення про допомогу незаможним міщанам, а також солдатам. Комітетом опікувалися «славні» дрогобичанки О. Вурдяк і А. Модрицька. Серед іншого цей комітет мав у своїй опіці і дерев'яні скульптури-фігури стрільців УГА, які стояли в різних частинах міста. Один із цих українських символів сьогодні зберігся в музеї «Дрогобиччина», як символ пожертви на армію УГА¹³. З цього приводу А. Модрицька писала: «Та серед радощів і втіхи Йордану не вільно забути нам наших братів та синів, що з нами разом не засядуть до святої вечері — а з крісом в руці боряться за вольними горожанами вільної України»¹⁴.

Чого варті в часі українізації Дрогобиччини Різдвяні привітання полковника Григорія Коссака, який будучи родом з цього краю усіма можливими методами намагався підбадьорити українців в українізації, і українців що воювали в лавах Української Галицької армії: *«Зближаєсь Різдво — свято мира... Однак звуки дзвонів, що звіщають се Велике Свято, мишають ся з прикрим клекотом скорострілів та гуком гармат... Покажіть усьому світові, що за волю і долю рідної України Ви ще гарніше і завзятіше боротись потрафите. Дасть Бог, що Великдень святковати вже потрафите...»*¹⁵.

Саме в часі українізаторської політики уряду ЗУНР мирні і військові українці Дрогобича та повіту отримали можливість без спеціальних імперських дозволів одружуватися з права українського законодавства. Прикладом є шлюбівання в часі Різдвяних та Йорданських свят хорунжого Петра Новосільського з Емілією

¹³ ДКМ Д-522.

¹⁴ Звернення комітету різдвяних дарунків про допомогу бідним і солдатам. — Дрогобич, 1 січня 1919 р. // Дрогобицький листок. — № 1. — 1919. — 1 січня. — С. 4.

¹⁵ Наказ № 5 Обласної команди в Стрию із Різдвяним привітанням полковника Григорія Коссака. — Стрий, 5 січня 1919 р. // Дрогобицький листок. — № 1. — 1919. — 7 січня. — С. 4; Стрийський вістник. Орган повітового комісаріату. — Ч. 3. — 9 січня. — С. 1.

Унятицькою¹⁶, чи скажімо хорунжого Степана Алімана з Анною Кадуківною напередодні Йорданських свят¹⁷.

Цікаво, що саме у процесі українізації 16 січня 1919 р. на площі Ринок у Дрогобичі вперше відбулася організація давнього свята «Маланки», на яке прибули українці з Києва, що ознаменувало возз'єднання українських традицій і водночас відродження спільної Києвохристиянської традиції в часі ЗУНР/УНР¹⁸.

Саме на Йордан 19 січня 1919 р. Товариство «Просвіта» організувало збори усіх читалень повіту з метою підняття питання українізації в усьому визволеному від імперії повіті¹⁹.

Серйозним підтвердженням розвитку українізації у Дрогобичі стало започаткування студентського україномовного альманаху «Наша мета» 19 січня 1919 р., перший номер котрого побачив світ 30 січня 1919 р.²⁰ Таким чином молодь отримала право розвивати свою інтелектуальну творчість у межах інтелектуального простору усього повіту.

Кульмінацією процесу українізації Дрогобича було Свято Злуки, яке відбулося на Святого Івана 20 січня 1919 р. Саме під час цього мітингу унікальну доповідь виголосив д-р Рудольф Скибінський, який сконцентрував увагу присутніх на історичній тяглоті української державотворчої символіки і традиції, зокрема в контексті спадщини Івана Франка. Збереглися численні описи цього історичного возз'єднання України, а кількість українців на мітингуючій Ринковій площі Дрогобича становила 15 000 учасників²¹. Чи не це свято 1919 р. є кращим символом української державності, аніж свято «цвяху війни» на мітингу відкриття «Лицаря в Збруї» 1916 р.? Невипадково імперія

¹⁶ ДКМ А-5407.

¹⁷ ДКМ А-5408.

¹⁸ Опис святкування давнього новорічного обряду «Маланки» у Дрогобичі // Дрогобицький листок. — № 5 (13). — 1919. — 16 січня. — С. 4.

¹⁹ Про діяльність Товариства «Просвіта» в Рихтичах // Дрогобицький листок. — № 11 (19). — 1919. — 31 січня. — С. 2.

²⁰ Повідомлення про появу нового студентського часопису Дрогобича «Наша мета». — Дрогобич, 19 січня 1919 р. // Дрогобицький листок. — № 11 (19). — 1919. — 31 січня. — С. 4.

²¹ Опис Свята Злуки в Дрогобичі із філософською проекцією на історичну пам'ять про спадщину Івана Франка. — Дрогобич, 20 січня 1919 р. // Дрогобицький листок. — № 8 (16). — 1919. — 23 січня. — С. 2–3.

Габсбургів побоялася цього мітингу у центрі «Франкової Каліфорнії», адже вже через два дні — 22 січня 1919 р. принц Е. Фірстенберг написав спеціального листа до Людвіга фон Флотова у Відень про підготовку Злуки ЗУНР і УНР, та, зокрема, ситуацію на Дрогобиччині²².

Одним із ключових аргументів на користь українізації ЗУНР у Дрогобичі є публікація привітання директора української гімназії в Дрогобичі доктора Андрія Алиськевича з Новим навчальним пів-роком від 26 січня 1919 р., адже найбільше чого чекали українські родини Дрогобицького повіту від часів Івана Франка — це відкриття української гімназії. Символічним було й те, що саме гімназія імені імператора Франца Йосифа I, в якій навчався Івана Франко українізувалася і стала винятково українським державним навчальним закладом, символічно освяченим «У ріці Йордані ...» із «Франкового духа печаттю...»²³.

* * *

Окремі документи про історію українізації в Дрогобичі та повіті за період 1918–1919 рр. вперше вводяться до наукового обігу, значна частина їх публікується повторно, але з уточненнями та звіркою з оригіналами. Рукописні україномовні тексти означеного періоду 12 листопада 1918 – 1 лютого 1919 рр. публікуються згідно з прийнятими археографічними правилами, зі збереженням формулярних особливостей оригіналів та граматичними засадами доби ЗУНР. Скорочення букв, повні скорочення та важко читабельні слова чи пропущення — укладено у квадратних дужках. Порядок публікації документів — укладено згідно з датуванням оригіналів. Окремі документи — досліджено у фондах музею «Дрогобиччина» під час науково-дослідної роботи на посаді наукового співробітника відділу історії у 2014 – 2017 рр. Проте основну групу публікацій складають витяги і статті з періодики Галичини, зокрема таких газет, як «Діло», «Дрогобицький листок» та ін. (див. також *іл.* 7).

²² Ereignisse in der Ukraine 1914–1922: deren Bedeutung und historische Hintergründe / T. Hornykiewicz. — Bd. 4 / W. K. Lypynsky Ost-Europäischen Forschungs-Instituts. — Philadelphia, Pennsylvania, Berger, 1969. — P. 213–215.

²³ Про відродження і українізацію під гаслами Івана Франка у Дрогобичі див., наприклад, документи № 20, 26 та ін.

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРИЧНОЇ ПРАВДИ
ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ ДРОГОБИЧА І ПОВІТУ У 1918–1919 РР.

№ 1

Урочисте звернення колективу газети «Дрогобицький листок» в особі редактора Івана Калиновича, а також Української Національної Ради та Бойової Управи міста Дрогобича з нагоди Листопадового чину і проголошення Української самостійної вільної держави. — Дрогобич, 12 листопада 1918 р.

Горожане Дрогобицької Землі!

Провалилася польська тюрма неволі, якій було на ім'я Галичина, а з нею Австро-Угорщина!

Велика світова війна, в якій поплило стільки крові і сліз, в котрій пропало стільки народнього добра — скінчилася тим що Ти, Українській Народо після 570-тих літах неволі нарешті зробився господарем на своїй споконвічній землі! І коли «Українська Національна Рада» проголосила самостійну, вольну Українську Державу — то ми мусимо цю нову державу обороняти перед хижацькою рукою наших відвічних ворогів, ми мусимо вдержати її перед ворожими затіями польських, московських і мадярських магнатів. А щоб удержати те, що ми досіль здобули мусимо гуртуватися довкола «Української Національної Ради», ми мусимо слухати її приказів і оголошень, і сотворити для оборони нашої держави (може не надовго) всенародне Українське військо.

Горожане Дрогобицької Землі!

В ім'я «Української Національної Ради» сповіщаємо Тобі, що в Українській державі не буде поневолення ніякої нації і не сміє бути панування багатших та економічно сильніших над бідними і економічно — слабшими.

В Українській-Державі всі горожане без різниці мови, віри, стану і пола будуть справді рівні перед правом, а демократичний лад, опертий на загальнім, рівнім, безпосереднім тайнім і пропорціональнім воборчім праві, від громади починаючи а на державі кінчаючи, забезпечить голос масам робочого народу! Хлібороб і робітник будуть основою і кермани-чами держави. Український

парлямент, що вибереться і збереться в недовзі, переведе справедливу земельну реформу, силою котрої земля великих земельних посідачів перейде на власність малоземельних і безземельних селян. Одначе до тої хвилі невільно самим загарбувати майна дотеперішніх власників землі. Знова робітникам забезпечиться 8 годинний день праці, дасться безпеку на старість і взагалі переведеться охорону праці.

Щоб перевести отсі слова в діло, щоб закріпити і утрівалити те, що сотворено всенароднім зривом і правом народу на самозначення вживаємо всіх Українців вступати в ряди народньої армії, в імя нашої будуччини віддайте свої сили Українській-Державі з такою посвятою, з якою проливали кров за австрійську тюрму народів, за польське пановання над нами.

Український народе!

Кому тільки лежить на серці доля Української Держави, кому не байдуже щастя власних дітей і внуків, хто не хоче панщини, хто бажає собі справедливого ладу без хлопа і пана, хто хоче долі і самостійности України — той зараз як стій зголосить ся до Українського війська послужити Українській-Державі, зголошуючись в повітовій Команді «Боевої Управи» в Дрогобич», вул. Міцкевича²⁴.

№ 2

Адміністрація Управи Української Національної Ради²⁵ та тимчасових управителів урядів міста Дрогобича, 12 листопада 1918 р.

Інформаційний куток.

Тому, що богацько наших людей звертається до нас з різного рода запитами і проханнями дотично сього, хто веде тепер Управу давніших австрійських урядів, подаємо тут П. Т. Громадянству Тимчасовий склад Управи У. Н. Р., як також всіх її агент комісій і начальників всіх урядів Української держави.

²⁴ Джерело: Дрогобицький листок. — Ч. І. — 1918. — 12 падолиста. — С. 1.

²⁵ Мова йде про українську Національну раду, яка засідала в будинку колишньої повітової ради Дрогобича (сьогодні корпус відділу історії Музею «Дрогобиччина»).

УПРАВА «УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ», в ДРОГОБИЧИ! така: Президентом: бувший посол Семен Вітик; заступником президента Доктор Володимир Бирчак; секретером Іван Калинович; заст. секретаря д-р Віктор Пацлавський; як члени всі управителі урядів Української держави.

I. ВІЙСЬКОВА КОМІСІЯ; Головою комісії Др. Володимир Бирчак, заст. голови командант Андрій Укарма. Членами: посол Семен Вітик, Др. В. Пацлавський, Іван Калинович сотник Тустанівський і всі офіцери завідателі відділів.

II. ХАРЧЕВА КОМІСІЯ. Комісарем Харчевого Уряду Волод. Крисько, членами: о. св. Кункевич, др. Волод. Бирчак. о. дир. А. Рудницький. суд. Рожанковський і Пелчинський.

III. НАФТОВА КОМІСІЯ складається з таких членів; посол. С. Вітик, Др. Волод. Бирчак, інж. Козаневич. суд. Кобрин, рад. Коцко.

IV. ФІНАНСОВА КОМІСІЯ У. Н. Р. Головою о. дир. Антін Рудницький, членами: др. Волод. Бирчак, о. сов. Кункевич, Евстахій Сасик і Гриць Терлецький.

1. ПОВІТОВИМ КОМІСАРЕМ У. Н. Р. в Дрогобича: Др. М. Бодруґ.

2. ДИРЕКТОРОМ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО БАНКУ (давніше «Австро-угорський Банк») п. Черлунчакевич (помилково було опубліковано о. А. Рудницький).

3. ПОДАТКОВИМ УРЯДОМ Завідує Гаврилів і Михасевич.

4. ПОВІТОВИМ СУДОМ секр. Юліян Дроздовський.

5. УПРАВА ДЕРЖАВНИХ ДОМЕНІВ І ЛІСІВ інженер Юліян Пуза.

6. НАЧАЛЬНИКОМ ЗЕЛІЗНИЧ інспектор Гутович.

7. НАЧАЛЬНИКОМ УРЯДУ ПОЧТ І ТЕЛЕГР. Іван Калинович.

8. ДЕРЖАВНА ФАБРИКА МІНЕРАЛЬНИХ ОЛІЇВ. (Відбензинарія, і Волод. Кобрин, і Ратальський.

9. СКАРБОВА СТОРОЖА. Домбровський.

10. ПОВІТОВА ЖАНДАРМЕРІЯ під управою четаря Окопного.

11. МАГІСТРАТОМ МІСТА ДРОГОБИЧА орудує тимчасово о. дир. Антін Рудницький.

12. ШКІЛЬНОЮ ОКРУЖНОЮ РАДОЮ орудує інспектор Іван Ліщинський.²⁶

²⁶ Джерело: Дрогобицький листок. — Ч. I. — 1918. — 12 падолиста. — С. 4.

№ 3

**Інформаційне повідомлення
редакції «Дрогобицький листок» про здобуття українцями влади
на теренах Дрогобиччини. — Дрогобич, 12 листопада 1918 р.**

Як Дрогобиччина перейшла у владу «Української Національної Ради».

В тім самім дні, коли «Українська Національна Рада» у Львові обняла владу в столиці галицької України в тому самому часі, наша повітова У.Н.Р. перейняла у свої руки владу в Дрогобичі при понечислених рядах Українських військ, що прийняли міста протягом ночі з 1 на 2 листопада на заклик У.Н.Р. Около 10. години з рана, четар Кужіль і десятник Кулинич помашерували на чолі сотні dobrogostivських і voieyukobovських селян при участі молодих провідників української громади в Дрогобичі до військових магазинів (т. зв. «Depot») де рівночасно містилася також міська команда. Провідник сього війська wraz з Калиновичем, др. Хома-Довським і др. М. Бодругом увійшли до канцелярії коменданта і повідомили його, що в імені «Української Національної Ради» вони переймають військову владу над магазинами і стаційною командою. Після недовгих переговорів прийшло до порозуміння, на таких умовах, що батальон Мадярів зараз збирається до відходу і помашерув собі спокійно на Угорщину полишаючи всяку зброю, кріси й муніцію Українським військам. Це і сталося — після чого Мадяри при окликах «Ellen Ukraina» відмашерували з касарень «Depota»-а, українські війська оружившись помашерували на місто займаючи по черзі почту, телеграф, староство, поштовий суд, податковий уряд, магістрат, австро-угорський банк, залізничні двірці (головну і т. зв. «малу стацію») правительственну фабрику мінеральних олів («Відбензинярню»), управу доменів й лісів і т. п. Бачучи довгі ряди українських військ, які тим часом збільшалася напливом селян з Ясениці сільної, Нагуєвич, Попелів, й Тустанович, наші дотеперішні узурпатори остовпили, Ціле місто стало під вражінням заняття; ніхто не важився на ексцеси, і провокації, хоч мали до сього охоту деякі польські легіоністи споглядаючи як це переходить в українські руки належна їй влада, бачучи, що кінчиться польське пановання над

українським народом. Рівночасно новоіменований повітовий комісар др. М. Бодруг, щоб відразу запобігти всяким починам неладу, видав в імені У.Н.Р. відозву до горожан міста Дрогобича і повіта, покликуючи всіх без різниці народности і віроісповідання до спокою і пошанівку чужої власности і до виконання всіх розпорядків Української Національної Ради. В недовзі появилась також оповістка сотника Українських військ про заведенне виїмкового стану і доразних судів в місті Дрогобичи, забороняючи відбування всяких зборів, громаджень гуртків по місті. Командантом міста став сотник Андрій Укарма, а його товаришем сотник Тустановський з Орова. Міжтим, коли ми були заняті перейманнем урядів і розоружуванням австрійських військ в Дрогобичи, у тому самому часі в Бориславі, польські легіоністи під проводом інж. Махніцького займили залізничний дворець і пошту, обсадили військово-робітничі магазини і варстати з однієм та обувом, посуваючись в сторону Губич, захопили Громадський уряд тамже, хочачи піти на відсіч дрогобицьким Полякам. Одначе відважаний четар Кужіль і справна команда Українських військ не тільки відперла напади легіоністів, але в заміну окружили цілий Борислав рядами збройних селян, не допускаючи через цілих 8 день ніякої поживи до Борислава, спиняючи всяку залізничу, поштову і телефонічну комунікацію з бориславським пеклом, і в кінці довели до сього, що Поляки з Борислава стали просити о мирові переговори, які хоч велися через два дні під проводом президента повітової У.Н.Р. бувшого посла Семена Вітика, не довели до нічого. Окружені зі всіх сторін морем українських селян без поживи і комунікації почали польські робітники Борислава втікати сотками до західної Галичини. А нарешті і сама «Zbrojna siła polskiego wojska» соромно утікати стала в ночі 9. на 10. Падолиста, переслідувана здоганяючими Українськими військами і нашими селянами, які оружені в кріси, в коси, вила і друки, розбивали «siłę zbrojną» на прах, арештуючи легіоністів та їх проводирів. В неділю рано увійшли українські війська до Борислава займаючи громадські уряди міліонових громад Борислава і Тустанович, пошту і залізницю, впроваджуючи на начальні становища наших свідомих людей. Надто зайняли наші, державні саліни в Стебнику, далі управу державних лісів в Доброгостові, Стебнику, Дрогобичи і Тустановичах, розоружили всі

постерунки жандармерії запроваджаючи на їх місце українські постерунки, якими кермує в Дрогобиччині новоіменований (через українську владу) четар Окопний (дотеперішній командант повітової жандармерії). Ось так починає Дрогобиччина визволятися з кигтів польських капіталістів нафтових дуків, які репрезентували перед світом «Polski przemysl naftowy».²⁷

№ 4

Повідомлення газети «Дрогобицький листок» про призначення полковника Коссака командантом воєнного округу Стрий. — Дрогобич, 18 листопада 1918 р.

Урядові вісти.

Номінація полковника Коссака Командантом воєнного округу Стрий.

Українська Національна Рада у Львові в признанню заслуг, які положив Вп. Отаман У.С.С. Гриць Коссак в боротьбі за прастару столицю Галичини — зіменувала Його командантом воєнного округу Стрий, Сколе і Дрогобич, рівночасно надаючи нашому Шан. Землякови степень полковника.²⁸

№ 5

Дозвіл коменданта Бойової Управи Дрогобича сотника Укарми про дозвіл на шлюб Гриневі Ходачникові з Осипою Пішканівною, Дрогобич, 20 листопада 1918 р.

Підтвердження!

Отсим позволяєм В.п. Гриневи Ходачникови з Дрогобича на за-
ключене подружжє з п-ю. Осипа Пішканівна.

Дрогобич, дня 20/XI. 1918

Укарма

Сотник

[кругла чорнильна печатка Боевої Управи Дрогобича]²⁹

²⁷ Джерело: Дрогобицький листок. — Ч. І. — 1918. — 12 падолиста. — С. 2.

²⁸ Джерело: Дрогобицький листок. — Ч. ІІ. — 1918. — 18 падолиста. — С. 4.

²⁹ Джерело: ДКМ А-5406. — 1 арк.

Звернення державного повітового комісаріату Дрогобича до громад повіту і управи Дрогобича про реєстрацію осіб які можуть увійти в уряд суду присяжних. — Дрогобич, 30 листопада 1918 р.

ЗАЗИВ.

Українська Національна Рада в Дрогобичи взиває усіх громадських комісарів, які досіль зістали установлені по громадах Дрогобицького повіта, щоби явилися в середу дня 4. грудня 1918 о годині 10. рано, разом з двома делегатами села (двома мужами довіри громад), на засідання і наради Ширшої Національної Ради в Дрогобичу яке відбудеся в салі бувшої Ради повітової в Дрогобичи.

Предметом нарад:

- I. Звіт Управи Української Національної Ради в Дрогобичи з дотеперішньої акції.
- II. Звіт військової Комісії і військові справи.
- III. Буд'жет і фінанси.
- IV. Звіт харчової Комісії.
- V. Звіт нафтової Комісії і справи нафтового промислу.
- VI. Біжучі справи

В нарадах візмуть участь члени Української Національної Ради в Дрогобичи, начальники і управителі урядів української держави, делегати У.Н.Р. до Львова, дрогобицького міщанства, громадські комісарі враз з мужами довіря громад, делегати робітників (по трьох зі салін, нафтового промислу, залізничників), три делегати українського учительства і три делегати священства, як також заступники українського війська.

Вп. Делегати мають виказатися повновластями і легітимаціями своїх громад або своїх організацій.

Дрогобич, дня 30. падолиста 1918.

За секретаря: Іван Калинович.

За президиї: Семен Вітик. Володимир Бирчак.

З друкарні А. Г. Жупника в Дрогобичи.³⁰

³⁰ Джерело: Дрогобицький листок. — Ч. III–IV. — 1919. — 2 грудня. — С. 8.

№ 7

**Повідомлення газети «Дрогобицький листок»
про Віче в селі Меденичі
Дрогобицького повіту. —
Дрогобич, 8 грудня 1918 р.**

Меденичі. В неділю, дня 1. грудня 1918 р. відбулися в Меденичах збори українських селян, котрі відкрив місцевий парох.

До зібраних селян під церквою промовляв п. Пацлавський, котрий горячими словами привитав народ іменем У.Н.Р. в Дрогобичи. Пригадав зібраним тяжкі часи, які проживали селяни за часів польсько-шляхотських урядів. Рівнож пригадав їм ті часи, коли австрійські влади масами вішали невинних українських селян, або вивозили їх до Талергофу, де в голоді та холоді доживали останніх годин. В цінци заявив зібраним, що тепер настали часи, де вельможних панів усунено від влади над бідними селянами, а віддано її селянам та робітникам.

Відтак промовляв делегат з України д. Крутій. В горячих словах привитав зібраних селян, пригадав публіці, що пута неволі і кайдан зістали зірвані, раз на завше, віззав зібраних до солідарности, та щоби силою боронили свої права. Бесідник представив зібраним, як то на Україні селяни держаться сильно, котрі не забуваючи за нас, галичан, вислали нам поміч свої українські козацькі полки.

В кінці промовляв господар Яциків Михайло. Горячими словами взивав присутних, щоби вступили в ряди українських військ, та щоби всі прикази У.Н.Р. як слід виконували. Звернув увагу на се, що ще ніколи Українці не мали такої свободи, як тепер у своїй державі. (К.)

З причин браку місця дальші звіти про вічевий рух Дрогобиччини відкладаємо до слідуючого числа.³¹

³¹ Джерело: Дрогобицький листок. — Ч. 5. — 1918. — 8 грудня. — С. 4.

№ 8

Наказ сотника повітової ради Команди Українських військ

І. Грабовенського про українізацію назв вулиць, зовнішніх реклам, вивісок та ін. — Дрогобич, 28 грудня 1918 р.

ПРИКАЗ.

Приказуєть ся, щоби в цілїм повіті дрогобицькім всі головні вивіски фірмові (шильди) всякого рода підприємств (фабрик, склепів, каварень, реставрацій і пр.) як також дорожкокази, написи на границях громад до дня 4. Січня 1919, о скілько не суть на українській мові зладжені — усунені зістали і заступлені до дня 20. січня 1919 р. зладженими на українській мові.

Неповинуючі ся повисшому приказови карані будуть гривнами до 3 000 Корон.

Всі підчинені Команди військові і жандармерії, як також громадські уряди звизаю до береження виконання сього приказу.

Побіч головних вивісок на українській мові могут бути і на інших мовах, вибір котрих полишаєть ся довільному оціненню властителів.

Дрогобич, дня 28. Грудня 1918.

Повітова Команда Українських військ

ГРАБОВЕНСЬКИЙ

Сотник

В друкарні А. Г. Жупника в Дрогобичі³²
(рис. 1).

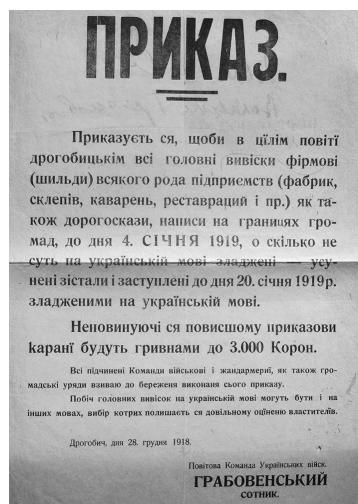

Рис. 1. Наказ сотника
Дрогобицької повітової
ради Команди Українських
військ І. Грабовенського від
28 грудня 1918 р. про укра-
їнізацію назв вулиць, зов-
нішніх реклам, вивісок тощо
у Дрогобичі (З приватного
архіву Ореста Круковського
(цифрова копія
31.01.2017 р.) // Офіційний
сайт Павла гай-Нижника. —
[Електронний ресурс]. —
[http://www.hai-nyzhnyk.
in.ua/doc2/1918\(12\)28.
ukrainizatsiya.php](http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918(12)28.ukrainizatsiya.php).

³² Джерело: З приватного архіву Ореста Круковського (цифрова копія 31.01.2017 р.); Приказ [сотника Повітової Команди Українських військ Грабовенського про українізації зовнішніх вивісок (м. Дрогобич)] (28 грудня 1918 р.) // Офіційний сайт Павла гай-Нижника. — [Електронний ресурс]. — [http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918\(12\)28.ukrainizatsiya.php](http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918(12)28.ukrainizatsiya.php) або <http://borova.org/prikaz-opovistka-1919/>.

№ 9

Резолюції III з'їзду делегатів сіл і міст Дрогобиччини від 29 грудня 1918 р. — Дрогобич, 29 грудня 1918 р.

З Дрогобиччини.

Разолуції з III. зїзду відпоручників сіл і міст Дрогобича з дня 29. грудня 1918 р.

1. Відпоручники громад Дрогобицького повіта зібрані на третіх чергових нарадах з дня 29. XII. 1918 в числі двох соток — висказує своє негодованне і обуреніє Державному Секретаріатови за його двомісячну неясну і крутийську політику в справі прилучення Галичини з Україною і жадають сейчасового уступлення Державного Секретаріату а заступять його енергічним тричленним Директоріатом, який має вести провізорично всі агенди аж до часу цілковитого перейняття влади через центральне правительство соборної України.

2. Взиваєть ся Українську Національну Раду, яка збереть ся в дня 2. і 3. січня 1919 в Станіславові вийти сейчас з дотеперішньої пасивності і ужити всіх заходів до безпроводочного переводення оборони загрожених безпосередно наших тероторій, що творять інші одинокі незмірне багатство нашого краю і раз покінчити перед сподіваною Мировою конференцією, що ми творимо оборонну акцію.

3. Взиваєть ся Українську Національну Раду в Станіславові, що заборонила послам перебуваючим під сю хвилю у Відни, щоб поза ліквідацією бувшої Австрії у всіх напрямх наглядно вздержатись від всяких акцій міжнародного Характеру так у Відни як і за границею в імені закордонної України і щоби ті справи полишили виключно офіційальним представникам соборної України.

4. Взиваєть ся Українську Національну Раду зібрану дня 2. і 3. січня проголосити безпроводочно і торжественно довершений факт злуки всіх українських теріторій в одну Україну.

Після відчитання осіх резолюції відспівано і піднесоному настрою національного гимну «Вже воскресла Україна» і «Не пора».³³

³³ Джерело: Дрогобицький листок. — № 1. — 1919. — 1 січня. — С. 3.

№ 10

**Звернення комітету різдвяних дарунків
про допомогу бідним і солдатам. —
Дрогобич, 1 січня 1919 р.**

Дорогі Братя й Сестри Українці!

За пару днів велике свята Христового Різдва, а сего року тим святочнійше витати його мемо, бо вже на полі, як господарі своєї рідної землі — на волі в великій в одно злученій Україні, що сягає від Карпат по наше Чорне море.

Святочно святкувати мемо те велике свято!

Та серед радощів і втіхи не вільно забути нам на тих наших братів та синів, що з нами разом не засядуть до святої вечері — а з крісом в руці ще знов бажав би панувати над нами — вольними горожанами вільної України.

Нам не вільно в хвилі радості і втіхи забути на наших соколів — відважних жовнірів, що нас боронять в полі. Тому завязався в Дрогобичі Комітет, який збирає датки, як гроші, тютюн, білизни, теплу одіж і інші датки, які роздасть будьто жовнірам в Дрогобичі, будьто тим в полі. Датки в грошах приймає Повітова військова команда, при улици Міцкевича. Вп. Огець Ігумен Будрак і Комісаріят (Староство). Інші датки: як одіж, муку, цукор, тютюн приймає тов. Народний Дім при Стрийській вулиці.

Рахунки з отриманих і розданих датків здасть комітет по святах.

ЗА КОМІТЕТ РІЗДВЯННИХ ДАРУНКІВ:

О. БУРДЯК голова.

А. МОДРИЦКА секретарка.³⁴

№ 11

Наказ № 5 Обласної команди В Стрию з Різдвяним привітанням полковника Григорія Коссака. — Стрий, 5 січня 1919 р.

Стрільці!

Зближаєсь Різдво — свята мира...

³⁴ Джерело: Дрогобицький листок. — № 1. — 1919. — 1 січня. — С. 4.

Однак звуки дзвонів, що звіщають се Велике Свято, мишають ся з прикрим клекотом скорострілів та гуком гармат.

Наш відвічний ворог (Лях) силує нас тримати оруже в руці — і не позволяє, щоб ми се Велике Свято святкували серед нашої рідні — він силує нас до бою.

Вас, Старшино і Стрільці взиваю до послідного зусилля вигнати сего відвічного ворога з нашої землі, принести кроваве марево війни в єго країну і цим змусити сего кровожадного ворога до мира.

Почуте військових обовязків ще не всюди дозріло.

Будьте переконані, що лиш добрими і карними жовнірами можемо щось досягнути.

Цілий світ вас подивляв, коли Ви з львиною завзятістю і відважно боролись серед скал і відвічних снігів полудневого Тиролю і над берегами Пяви. А бій сей йшов прецінь о жажду пановання чужих і далеких нам чинників.

Покажіть усьому сьвітови, що за волю і долю рідної України Ви ще гарніше і завзятіше боротись потрафите. Дасть Бог, що Великдень святкувати вже потрафите.

Дасть Бог, що Великдень сьвяткувати вже будем серед мира!

Замовкне проразливий свист стрілен, клекіт скорострілів і гук гармат, а весна, що збудить природу до нового життя, принесе нам велике сьвято Мира і Волю — Долю для Неньки-України.

Із глубини душі бажаю Вам Всім веселих Сьвят!

КОССАК, полковник в. р.³⁵

№ 12

Звернення полковника Григорія Коссака до стрільців УГА з приводу прийняття рішення про Акт злуки. — Стрий, 9 січня 1919 р.

Стрільці! Звершились мрії, які кождий Українець від давна леліав в глубині воєї душі.

Галицькі землі злялися, нерозривно злучилися з землями наддніпрянськими в одну велику соборну Україну.

³⁵ Джерело: Стрийський вістник. Орган повітового комісаріату. — Ч. 3. — 9 січня. — С. 1.

В огни і крові куєсь доля Великої України, тяжкими боями здобуємо Єї Свободу. Надішла хвиля, коли зачинати мусимо будову нашої спільної Вітчизни, щоб на будуче могли ми зажити спокійно на волі і свободі.

Однак перед нами ще тяжка праця.

З границь нашої країни вигнати мусимо нашого відвічного ворога, війну перенести далеко в ворожу країну, змусити ворога до мира, а рівночасно зайнятись будовою нашої Держави.

Ся задача вимагати буде великих зусиль і здорового розсудку.

Мимо віковичного кріпацтва і неволі не вдалося Ляхови знищити здорового розсудку нашого народу. З тим розсудком і з вродженою кожному Українцеві охотою до праці хочемо приступити до відбудови нашої Вітчизни.

Пам'ятайте однак, що лише згода і карність зробить Вітчизну нашу великою.

Тримаймось разом, працюймо спільно і виконуймо точно прикази нашого Начальства, з тою провідною думкою, що навіть найнезначійша задача, але докладно перепроваджена має дуже велике значіне.

Працюймо чесно, а мир, спокій, цвітучі поля, багатство, добробит будуть з вдячностію згадувати будівничих нашої дорогої Неньки-України.

КОССАК, полковник в. р.³⁶

№ 13

Інформаційне повідомлення про IV-е засідання Української Національної ради в Дрогобичі. — Дрогобич, 12 січня 1919 р.

З Дрогобиччини.

IV. Чергові наради відпоручників громад та організацій Дрогобицького повіту відбулися в неділю 12. січня в Дрогобичі, на яких було понад 150 членів повітової У.Н.Р. Зборам проводив в не-присутності през. С. Вітика Дир. Алиськевич — а реферували:

³⁶ Джерело: Стрийський вісник. Орган повітового комісаріату. — Ч. 3. — 9 січня. — С. 1.

Др. Скібінський здав звіт з засідання Укр. Нац. Ради а передовсім з дебат про аграрну реформу.

Над сим звітом вивязалась оживлена дискусія в якій тов. Кордасевич звернув увагу, щоби при будучім розділі ґрунтів не поминути населення гірського.

По вичерпанню дискусії ухвалено на внесок тов. Дра Винницького подяку і довіре дрогобицьким членам Укр. Нац. Ради за горяче і щире попиранне інтересів робучих мас.

Відтак ухвалено вибрати аграрну Комісію, яка би до аграрного закона зібрала матеріялі статистичні дати з повіта Дрогобич.

До комісії сеї вибрано:

1. Тов. Семена Вітика
2. Володимира Криська
3. Дра Гриня Кузіва
4. Павла Дорожовець з Добрівлян
5. Панька Сливича з Вороблевич
6. Івана Отецька з Гаїв Нижних
7. Яця Олексовського з Ясениці
8. Василя Негребецького з Опаки
9. Митра Трусновецького з Підбужа.

Крім того ухвалено вибрати до повисшої комісії також одного геометру і приурочено комісії, щоби на найблизнім засіданню прийшла з відповідним внеском.

Відтак дискутовано про концесії.

Тов. Др. Юзич подав до відома засади, яких Повітовий Комісаріят буде держатися при уділюванню концесій. Збори одобрили вповні се становище.

Що до концесій на вишинк горячих напйтків заявили збори проти, та ухвалили, щоби аж до укінчення війни таких концесій не уділяти, та щоби заборонено вишинк і продажу горячих напйтків. На внесок п-ні Евфрозини Кузів ухвалено заініціювати, щоби всі перевели у себе таку саму ухвалу.

Відтак підносили деякі селяни сумний стан доріг в повіті.

По уділенню вияснень, що Укр. Нац. Рада в Дрогобичи в сім на-прямі видала відповідні зарядження, збори закрито.³⁷

³⁷ Джерело: Дрогобицький листок. — № 6–7 (14–15). — 1919. — 20.01. С. 5–6.

№ 14

Дозвіл Команди коша У.С.С. від імені значкового коша Гринька Грицяя на одруження хорунжого Степана Алімана з Анною Кадуківною. — Станіславів, 12 січня 1919 р.

[штемпель: КІШ Українських січових стрільців Е. ч. 44/19]

Посвідка.

Хорунжий Степан Аліман вступив до У.С.С. 19. марта 1915 а за-присяжений дня 3. Цвітня 1915. Від того часу остав в чинній службі при У.С.С.

Команда Коша У.С.С. позволяє названому заключити подруже з панною Анною Кадуківною з Дрогобича.

Станіславів, дня 12. січня 1919.

[Штемпель і автограф Значкового Коша У.С.С.]

Гринько Грицяй

[кругла печатка Команди Коша Українських січових стрільців в Станіславови]

Внесення в Духовний уряд Ч. 25.

Духовний уряд уділяє діспензу від всіх 3-х/трьох/

Оповідей для хорунжого

Алімана Степана

Станіславів 17/І.1919.

Микола Ужак

в. п. духовник.³⁸

№ 15

Повідомлення Державного повітового комісара Дрогобича А. Горбачевського про дозвіл на шлюб між хорунжим Петром Новосільським і Емілією Унятицькою. — Дрогобич, 15 січня 1919 р.

Державний комісаріат повітовий в Дрогобичи

Ч. 52/19, Дрогобич дня 15 січня 1919

³⁸ Джерело: ДКМ А-5408. — 1 арк.

До Вельможного Птера Новосільського хорунжого Укр. Війська в Дрогобичі.

На Вашу просьбу з дня 15 січня 1919 р. уділяєсь Вам отсим на підставі закона з року 1872 діспензи від третьої оповіди в справі супружа, яке заміряете заключити з панною Емілією Унятицькою — уродженою в році 1896 в Корості ад Дрогобич.

Надміняє ся при тім діспенза ся важна єсть тільки під услівем, що проти заміреного супружа не заходять жадні перешкоди предвиджені так в законі цивільній як і в канонічній.

Державний Комісар повітовий

[овальна печатка Державного повітового комісаріату Дрогобича]³⁹

№ 16

Інформативна рубрика газети «Дрогобицький листок» про перебування київських делегатів та святкування давнього новорічного обряду «Маланки» у Дрогобичі. — Дрогобич, 16 січня 1919 р.

З Дрогобиччини.

Делегати з Києва. Наше місто мало честь саме на Новий рік гостити у себе двох шан. делегатів з Києва, а то: Інженера Юрія Борисова, представника Міністерства торгівлі й промислу в Києві і Волосенка, делегата Міністерства шляхів, які приїхали до нашого Державного Нафтового Комісаріату в Дрогобичи по нафтовим ділам. Дорогих гостей з Києва угостив президент У.Н.Ради посол С. Вітик спільною товариською вечерею, яка при щирій розмові затяглася до пізної ночі — полишаючи у зібраній громаді сердечну пам'ять про пережиті разом хвили. До речі замітимо, що се вже друга офіційна візита Київлян в Дрогобичи, які перші навязали з нами щирі зносини і почали дружне братання з дрогобицькою Україною.

«Маланка» в Дрогобичи. Староукраїнським звичаєм уладила «Українська Жіноча Громада» чайний вечір в Навечере Нового Року, на якому були присутні між іншими делегати з Києва, місцева інтелігенція та українська військова старшина. Про сей вечір

³⁹ Джерело: ДКМ А-5407. — 1 арк.

згадуємо тому, що ми противниками забав, які замість єднати громадян нашого повіта уводять непотрібні диссонанси і непорозуміння. А прецінь їх можна оминати при добрій волі обох сторін, котрі повинні забути всякі негодовання і сварки в ім'я великої задачі сучасної хвили: Зєднання всіх Українців проти спільного ворога і оборони народніх інтересів перед історичними противниками української справи.⁴⁰

№ 17

Інформаційна стаття редакції газети «Дрогобицький листок» про діяльність Товариства «Просвіта» в Рихтичах. — Дрогобич, 19 січня 1919 р.

З Дрогобиччини.

З життя в наших товариствах: Дня 19. січня с. р. відбулися в Рихтичах загальні збори читальні «Просвіта». Делегат з Дрогобича адв. Др. Гринь Кузів виголосив реферат про світову війну, її причини, перебіг становиско українського народу в сій війні, про знуцання Поляків над нами в тім часі, узгляднюючи з окрема діяльність військових австрійсько-польських судів, та представив наслідки і природні консеквенції війни, а саме самовизначення народів і демократизацію публичного життя на всіх його царинах. Відтак згадав про аграрну реформу і про становиско, яке в тій справі займає Українська Національна Рада. З черги промовляв місцевий парох о. Іванусів, зазиваючи громаду до плачення податків і давання рекрута. По сім наступив звіт Виділу (читальня має 79 членів) і вибір нового Виділу, головою вибрано Івана Стасика.

Подаємо нарочно докладніший звіт про сі загальні збори, бо надіємося, що за приміром читальні в Рихтичах підуть всі читальні «Просвіти» в нашім повіті і розуміється само собою філія тов. «Просвіта» в Дрогобичи та розпочнуть живу просвітну працю, звертаючи між иншим увагу — на уладжування курсів для неграмотних.⁴¹

⁴⁰ Джерело: Дрогобицький листок. — № 5 (13). — 1919. — 16 січня. — С. 4.

⁴¹ Джерело: Дрогобицький листок. — № 11 (19). — 1919. — 31 січня. — С. 4.

№ 18

**Повідомлення про появу нового студентського часопису Дрогобича
«Наша мета». — Дрогобич, 19 січня 1919 р.**

Новий орган укр. студентів «Наша мета».

Перше число сього органу появилось в Дрогобичи дня 30. Січня 1919 р. Зміст: Вступна стаття, «Студенство вчора, нині і завтра», «Клеріакалізм і вільнодумство», «Загальні записки»: «права для працюючих», 3 Дрогобиччини і Сатиричний відділ. Поодиноке число коштує 60 сот.⁴²

№ 19

**Оголошення Української Національної Ради в Дрогобичі
про Велике всенародне віче в Дрогобичі, яке заплановано на 20 січня
1919 р. в Дрогобичі на честь Акту Злуки. — Дрогобич, 3 січня 1919 р.**

УКРАЇНЦІ!

Дня 3. січня с. р. ухвалили в Станіславові послы першого українського парламенту однозгідно й однозвучно злучити дотеперішню західню Українську Народню Републику з наддніпрянською народною Републикою

В ОДНУ УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ РЕПУБЛИКУ

від Сяну по Кубань зі столичним славним городом КИЇВОМ!

Сповнилася народна воля!

Від 1054. року між поодиноких коромольних князів, а потім чужих наїздників розділена Україна за наших днів і знов злучена в одну державу. За ту високу думку гинули наші батьки на кривавих судах, наші діди та прадіди століттями проливали кров, а наші герої цілих майже дев'ятсот літ скородили списками ребра ворогів і недіждавши вільної свободної, злученої в одно України сходили до могил.

Аж нам судилося дожити своєї великої хвилі!

Щоб звеличати велику годину скликує отсим УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА В ДРОГОБИЧИ НА ПОНЕДІЛОК 20. СІЧНЯ С. Р.

⁴² Джерело: Дрогобицький листок. — № 11 (19). — 1919. — 31 січня. — С. 4.

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

яке відбудеться о год. 11. рано на базарі (ринку) в Дрогобичи.

Явіть ся всі з народними прапорам, в празничних одягах, з піс-
нею на устах, всі жителі сіл і міста, молоді і старі, щоб звеличати той
день — ВЕЛИКУ ІСТОРИЧНУ ХВИЛЮ.

На славу Великій Вільній Україні!

На славу Великому Українському Народови!

На славу Українському Війську!

Українська Національна рада в Дрогобичи.

З друкарні А. Г. Жупника в Дрогобичи⁴³ (рис. 2).

№ 20

**Опис Свята Злуки в Дрогобичі з філософською проекцією на історичну
пам'ять про спадщину Івана Франка. — Дрогобич, 20 січня 1919 р.**

Свято злуки в Дрогобичи.

(о) В понеділок дня 20. січня с. р. відбулось в Дрогобичи всена-
родне повітове віче для заманіфестованя зєдиненя двох українських
держав в одну Українську народню Републику.

Віче випало величаво. Селяне, селянки і робітники з найдальших
сіл зявилися з синожовтими і червоними прапорами та множеством
таблиць, на яких видніли народом глибоко відчуті і поняті написи
«Нехай живе одна Українська Република», «Слава соборній Україні»,
«Вставай — піднімайся робучий народе», «Проч з гнобителями і ти-
ранами» і т. п.

Народ в числі 15 тисяч заняв ринок. Селяне, робітники, вій-
скові і трудова інтелігенция, всі разом і поруч себе станули, щоби
святкувати сей день народного визволення, який усі вони з однако-
вою тугою вижидали і з рівною завзятістю здобували. Новістю
на сім святі була поява відділу українського робітництва, україн-
ської державної фабрики в Дрогобичи, який прибув під проводом

⁴³ Джерело: Круковський О. До річниці Соборності // Цифровий архів офіційної сторінки історика Ореста Круковського 2020 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2514503208677398&set=pcb.2514506872010365&type=3&theater>.

Рис. 2. Оголошення УНРади у Дрогобичі від 3 січня 1919 р. про Велике всенародне віче в Дрогобичі, заплановане на 20 січня 1919 р. у Дрогобичі на честь Акту Злуки (Круковський О. До річниці Соборності // Цифровий архів офіційної сторінки історика Ореста Круковського 2020 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2514503208677398&set=pcb.2514506872010365&type=3&theater>)

горожанина В. Ратальського зі своїм прапором та Зорганізованим хором.

Точно о год. 12. отворив віче Др. Р. Скибінський. В своїй промові вказав на вікове лихоліття, яке довелося перебути нашому народови, та головню на його мартирольою в часі світової війни. Нині впали всі окови і кордони. Встала Україна від Мункачєва по Припєть, від Сяну по Кавказ, одна, велика, вільна, народна, без хлопа і пана. На внесєне Др. Скибінського вибрано через аклямацію президію, до якої увійшли. Др. В. Бирчак, Яцьо Олексєвський, В. Ратальський і Іван Сорєневич.

До голосу прийшов п. Микола Гловяк. Його промова, богата в сильні і наглядні порівняння і приміри, виголошена могучим й донеслим голосом, з незвичайною дикцією і модуляцією, концентрувалась коло нашого загального домагання, а саме як найскорійшого скликання одного українського парламенту в Київї, який має складатися з представників робучого народу, вибраних дійсно робучим народом. В імені війська промовив четар Степан Кужіль.

Звернувся він з зазивом до карности і порядку, бо тільки карність і порядок в краю дає нам запоруку побіди над зовнішнім і внутрішнім ворогом. А по сій побіді заведеться в Державі такий лад, який відповідати ме бажанням народніх мас.

З черги зложив військовий старшина Василь Митчин сердечний привіт дніпровського козацтва для наддністрянського республіканського війська.

Кінцеву промову виголосив горожанин Крутїй. «Піднявся з небувалою силою, говорєвєв він, український народ, сотворив свою державу, а клич най живе одна “Укр. Народня Рєпублика” понісся далеко понад і поза Карпати, відрєдєв здавалєсь завмерлу

угорську Україну і викликав в неї горяче бажанє зєдинитися з матірними землями. Наша Република се основа і запорука нашої кращої будучности, нашого будучого гаразду. Нехай живе Укр. Народня Република, най живе Директорія, українське військо і весь український народ».

Серед патріотичних окликів, пісень і загального одушевлення сформувався дуже вправно похід, який, перейшовши головними вулицями міста, закінчив се велике свято.

Сподіємося, що перше торжество Української Народної Републики остане в памяті нашого народа, а день 3. січня буде днем щорічного національного свята.

Дивним видається тільки одно, а саме, що в одну з найкращих хвиль нашого національного буття не згадала Дрогобиччина про найбільшого сина дрогобицької землі, про одного з найвизначніших Українців, про того, що «все що мав у житю, він віддав для одної ідеї, горів і яснів і страждав і трудився для неї, що здобував поле для нас і стелився в низу, щоби ми буяли на неба», що відучи нас до обіцяної землі сам і знемігся туй перед її воротами.

Чи може тільки Дрогобиччина одна остане позаду, коли вся Україна іде «у мандрівку століть з його духа печатю»?⁴⁴

№ 21

Репортаж газети «Нове життя» про свято Злуки в Дрогобичі, 20 січня 1919 р.

Дня 20. січня відбулося всенародне повітове віче для заманіфестування злуки двох українських держав в одну Українську Народню Республку. Віче випало величаво. Около 15 тисяч людей зібралося на ринку. Промовляли: Др. Скибінський, п. Гловяк, чет. Кужіль, старшина Митчин і п. Крутий. Серед патріотичних окликів, пісень і загального одушевлення сформувався дуже справно похід, що закінчив се велике свято, перейшовши головними вулицями міста.⁴⁵

⁴⁴ Джерело: Дрогобицький листок. — № 8 (16). — 1919. — 23 січня. — С. 2–3.

⁴⁵ Джерело: Нове життя. — 1919. — 30 січня.

№ 22

Лист принца Е. Фірстенберґа до Людвіґа фон Флотова у Відень про підготовку Злуки ЗУНР і УНР, зокрема ситуацію на Дрогобиччині. — Київ, 22 січня 1919 р.

Gegenstand: Die Angliederung Ostgaliziens an die Ukraina. —
Die polnisch-ukrainische Krise.

Prinz E. Fürstenberg an Ludwig Freiherrn von Flotow.

Aus meiner telegrafischen Berichterstattung war zu entnehmen, daß die Angliederung Ostgaliziens an die ukrainische Volksrepublik von den beiderseitigen Regierungen grundsätzlich beschlossen worden ist. Die Vereinigung, welche durch die Entstehung einer selbstständigen Ukraina und infolge der sich daraus ergebenden Gestaltung der Dinge in Osteuropa früher oder später mit Sicherheit zu gewärtigen war, wurde lediglich durch das Hetmansregime verzögert, nachdem es den galizischen Ukrainern einigermassen zweifelhaft erschien, ob das Kryptomonarchische Hetmansystem sich zu einem stabilen ausgestalten würde und sie daher ihr eigenes Schicksal nicht voreilig mit jenem der Reichsukraina verknüpfen wollten. Nun hat sich durch das Verschwinden des Hetmans die Lage geändert und die Bahn für die naturgemässe Entwicklung des ukrainischen Volkes, welches zur Union drängt, freigegeben.

Zur Vorgeschichte der Vereinigungsaktion höre ich, daß bereits am 1. Dezember in Fastow vom Direktorium und einer Delegation der westgalizischen Regierung, an deren Spitze der ehemalige Abgeordnete Cegielski stand, ein Vorvertrag abgeschlossen wurde. In diesem Abkommen war die Union unter gewissen Bedingungen vorausgesehen, wie Ratifikation durch die westukrainische Rada, Autonomie für Ostgalizien in bescheidenen Grenzen, Auflösung der westgalizischen Regierung, Entsendung von Delegierten aus Ostgalizien zur ukrainischen Konstituante nach Kiew, usw. Vom Standpunkte der Westukraina war es angesichts des Umstandes, daß sich dieselbe mit Polen im Kriege befand, dringend geboten, zu einer Verständigung mit dem Direktorium zu gelangen, da sie nur mit Unterstützung des letzteren hoffen konnten, gegen die gewaltige polnische Übermacht ihre Rechte und ihren Grund und Boden verteidigen zu können. Den 20 Millionen Polen stehen 3 1/2 Millionen ukrainischer Galizianer

gegenüber. Das Schicksal der letzteren wäre besiegelt, wenn sie sich nicht mit den Reichsukrainern solidarisch erklären würden.

Abgesehen davon, daß die ukrainische Volksrepublik die Vereinigung aller Ukrainer und speziell ihrer Konnationalen in Galizien, dem Kuban und in Bessarabien mit dem Mutterlande naturgemäss anstrebt, hat sie auch ein spezielles wirtschaftliches Interesse an der Angliederung Ostgaliziens. Das Drohobitscher Petroleumbecken ist für die ukrainische Volkswirtschaft eine *conditio sine qua non* und daher ist das Bestreben des Direktoriums begreiflich, sich dieses Gebiet so rasch wie möglich zu sichern. Um aber Drohobitsch dauernd zu halten, ist auch der Besitz Lembergs notwendig, sodaß der jetzt um die Hauptstadt tobende Kampf neben nationalen Motiven ukrainischerseits auch deshalb unterstützt wird, weil von der Einverleibung der Hauptstadt auch das Schicksal des obgenannten Petroleumreviers zum grossen Teile abhängig ist.

Ob Polen und Ukrainer gut daran tun, beiderseits durch Eroberung der von ihnen beanspruchten Gebiete vor Einleitung der allgemeinen Friedensverhandlungen ein *fait accompli* zu schaffen, ist eine Frage, die zu komplex ist, als daß sie an dieser Stelle erörtert werden könnte. Tatsache ist, daß auch die westukrainische Regierung die Auffassung teilt, daß sie gut daran tut, auch ihrerseits mit einem möglichst grossen Faustpfand vor den Weltfriedenskongress zu treten.

Seit dem Sturz des Hetmans haben sich die Beziehungen der Ukrainer zu den Polen rapid verschlechtert. Die Hetmansregierung stand dem Kampfe der beiden Nationen abwartend gegenüber, während das Direktorium, sobald es des inneren Feindes Herr geworden war und die Macht an sich gerissen hatte, sofort daran ging, ihren schwerbedrängten Konnationalen in Ostgalizien zu Hilfe zu eilen. Naturgemäss liess die Gegenwirkung in Polen nicht lange auf sich warten und es entstand eine Atmosphäre, die den Ausbruch einer ernsten Krise tagtäglich erwarten lässt. Seitens des Direktoriums wird Polen zum Vorwurf gemacht, daß dasselbe die Offensive ergriffen und Wladimir Wolinsk und Brest Litowsk besetzt hätte und motiviert damit die gegen die Polen im Zuge befindlichen militärischen Massnahmen. Das Direktorium soll bereits beträchtliche Truppenmengen gegen Kowel und Wladimir Wolinsk in Bewegung gesetzt haben. Allerdings ist inzwischen Wladimir Wolinsk von Westukrainischen Truppen

wieder zurückgenommen worden. Sollte es zu offenen Feindseligkeiten zwischen Polen und der Ukraina kommen, so würde einfach die bereits bestehende Front in Ostgalizien östlich des Bug bis jenseits Brest Litowsk verlängert werden.

Die zwischen hier und Warschau bestehende Spannung wird auch durch gewisse Vorgänge in Kiew illustriert, wie z. B. durch die vor einigen Tagen erfolgte Verhaftung des polnischen Militärattachés Major Kleberg. Derselbe wurde 4 Stunden lang festgehalten und während der Zeit bei ihm eine Hausdurchsuchung vorgenommen. Die Intervention der polnischen Gesandtschaft hatte die üblichen Entschuldigungen des Direktoriums zur Folge, welches erklärte, es liege ein «bedauerliches Mißverständnis» vor. Der polnische Gesandte Herr Wainkowitsch ist in der Vorwoche nach Warschau abgereist, angeblich nur zu einem kurzen Urlaub, doch dürfte seine Heimreise durch die drohende Krise bedingt sein.

Die vom Direktorium und der westgalizischen Regierung getroffenen militärischen Vereinbarungen erstrecken sich, wie ich höre, auch auf einen Truppenaustausch, der den Zweck verfolgt, verlässliche ostgalizische Truppen hieher zu disponieren, um sie zum Kampf gegen den Bolschewikismus zu gebrauchen, andererseits hiesige Truppen, deren Verwendbarkeit gegen die Bolschewiki zweifelhaft erscheint, an die ostgalizische Front zu entsenden. Das letztere Experiment dürfte nach den bisherigen Erfahrungen kaum Erfolg versprechen. Eine hiesige Division, die nach Lemberg abtransportiert wurde, ist nämlich wie ich von verlässlicher Seite erfahre, bereits in Schmerinka auseinandergefallen.

Der k. u. k. Geschäftsträger:

E. Fürstenberg

Hilfsamt 1 Die vorhandene Kopie wolle der Staatskanzlei zur vertraulichen Einsicht übermittelt werden, sodann ad acta.

Wien. 22. Jänner 1919⁴⁶.

⁴⁶ Джерело: *Ереignisse in der Ukraine 1914–1922: deren Bedeutung und historische Hintergründe* / T. Hornykiewicz. — Bd. 4 / W. K. Lypynsky Ost-Europäischen Forschungs-Instituts. — Philadelphia, Pennsylvania, Berger, 1969. — P. 213–215.

Публікація: *Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Документи і матеріали: у 5-ти томах 8-ми книгах* / Керівник роботи і відповідальний

№ 23

Повідомлення Державного повітового комісара Дрогобича Антіна Горбачевського для хорунжого Українського війська Степана Алімана в Станіславові з приводу 3-ої оповіді про законність шлюбу з Анною Кадук із села Меденичі, Дрогобич, 24 січня 1919 р.

Державний комісаріат повітовий в Дрогобичи

Ч. Б.179/19. Дрогобич дня 24 січня 1919

До пана Степана Алімана хорунжого Укр. Війська в Станиславові

На підставі закона з року 1872 уділяєсь Вам діспензи від третої оповіді в справі супружа яке заміряє заключити з панною Анною Кадук уродженою в Меденичах дня 30 падолиста 1896 р.

Діспенза ся є важна під услівем що впроти повисшого супружа не заходять жадні законні перешкоди.

Державний Комісар повітовий

[автограф А. Горбачевський]

[овальна печатка червоного кольору Державного повітового комісаріату Дрогобича]⁴⁷

№ 24

Привітання директора української гімназії в Дрогобичі доктора А. Алиськевича з Новим навчальним півріччям. — Дрогобич, 26 січня 1919 р.

З НОВИМ ШКІЛЬНИМ ПІВРОКОМ.

Надійшла хвиля, в котрій обновляємо свої школи та перемінюємо польські школи на свої українські. Хвиля ся довго нашим народом вижидана, тому й треба нам здати собі добре справу з того, до чого стремимо і як нам поступити.

Як звісно мав наш народ ледви пять своїх гімназій, здобутих по дуже великих заходах і перепонах, так що мусів засновувати і удержувати в послідних масах сім приватних гімназій, щоби заспокоїти

редактор О. Карпенко. — Т. 5. — Кн. 1. — Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2009. — С. 54–57.

⁴⁷ Джерело: ДКМ А-5411. — 1 арк.

хоть в часті свої потреби на поли середного шкільництва. О реальній школі не міг наш нарід навіть мріти, так само о своїх учительських семінаріях або промислових чи торговельних, лісових, гірничих школах. Ми не могли навіть діждатися своїх виділових шкіл, а чотиноклясові народні школи належали в нас до рідкостий. Колиж додамо, що по наших одно або двоклясових школах вчили переважно учителі або учительки польської народності, ворожо нам настроєні, то дістанемо дуже сумний образ нашого шкільництва, котрий мусів довести очевидно до анальфаетизму і темноти в многих повітах.

Тепер повинен сей стан основно змінитися. Наш народ як хазяїн на своїй землі повинен відразу о се подбати, щоби наша молодіж, наша будуччина, дістала свою школу і своє учительство. Обовязком нашої Української Національної Ради та нашої шкільної магістратури є сотворити відразу як найліпші умовини для розвитку наших народних, виділових, середних і фахових шкіл. І тут стрінемося на початку з великими і премногими перепонами, от хотьби з нестачею підручників, шкільних приборів і середників, з нестачею фахових учительських сил, відповідних шкільних будинків, фондів і пр. Розвиток нашої рідної школи буде спиняти чужа і нераз нам ворожа молодіж, котрої ми не можемо взяти зовсім поза скопки, а котра не знаючи нашої мови, історії і культури стане нераз учителям напоперек. Та тим всім годі нашому учительству зражуватися. Нашим кличем повинно бути: все вперед до поступу, еманципація від перестарілих плянів науки і уладжень в шкільництві, зближене її до наших власних житєвих умовин і потреб, до характеру, душі і вдачі нашого народу.

Біжучий шкільний рік мусимо вважати лиш переходовим, теперішній устрій шкіл лиш провізоричним, але і в сім півроці мусимо класти підвалини під нову школу, роблячи лиш в найконечніших случаях концесії або компроміси, а бережучи в принципіальних справах характер і престиж своєї української школи. Потреба тут безперечно богато опиту і такту, але щирий український учитель чи професор найде певно в кожій ситуації спосіб і дорогу. Від національної лінії не вільно нам ані на волос відійти. Наша девіза — се чисто українська школа в кожій області хотяйби мала молодіж наразі вчитися із записок по викладам учителів і хотяйби сам учитель мав з великим трудом здобувати собі науковий матеріал і підготовляти виклад і пояснена. Чейже не лекше приходилося Чехам творити

власну школу, а як далеко зайшли вони завдяки своїй невсипущій і систематичній праці на поли народного, середнього, фахового й висшого шкільництва!

Наш Секретаріат просвіти буде мати на обов'язок доводити поволи до одноцільности і пляновости, а в масі літних ферій зможемо на спільній анкеті порішити всі важніші питання дотично устрою нашої школи кожної категорії, наукових планів, службових відносин і матеріального положення учительства. Надіємося що така анкета видасть найкрасші овочі, особливо тоді, коли Секретаріат уможливить зібраним делегатам безжурно радити і коли підготовить весь матеріал розслідивши вперед устрій шкіл на Україні.

Покищо сповняймо як слід свої обов'язки в школі і поза школою, стараймося всіми силами піднести уровень знання, карність і мораль молодіжи, працюймо над власним образованием помимо невідрадних відносин житєвих, та підготовляймо самі потрібний матеріал до згаданої анкети.

А. Алиськевич.⁴⁸

№ 25

Інформаційний допис газети «Дрогобицький листок» про плани уряду міста Дрогобича ствердити розпорядження про обов'язкове прибирання тротуарів навпроти власних будинків та перейменування назв вулиць і площ. — Дрогобич, 26 січня 1919 р.

З Дрогобиччини.

Як зачуваємо з достовірного жерела, Заряд міста Дрогобича задумав в найблизшій вже часі видати нове енергічне заряджене сього змісту, що кождий власник реальності є безумовно обов'язаний подбати, щоби хідник перед його реальностию був зі снігу, болота й смітя постійно очищений, а в разі ожеледи піском або попелом посипаний. — Рівночасно довідуємося, що Дрогобич йдучи за приміром інших українських міст постановив в найблизших днях приступити до зміни назв вулиць і площ.⁴⁹

⁴⁸ Джерело: Дрогобицький листок. — № 9 (17). — 1919. — 26 січня. — С. 1–2.

⁴⁹ Джерело: Дрогобицький листок. — № 9 (17). — 1919. — 26 січня. — С. 4.

№ 26

**Стаття доктора А. Алиськевича
про важливість справи відкриття української державної гімназії
в Дрогобичі. — Дрогобич, 31 січня 1919 р.**

Початок нової ери в дрогобицькій гімназії.

Завтрішній день — се історичний, торжественний день в розвитку дрогобицької гімназії; се день отвореня, день інавгурації нашої гімназії як державної так чисто української. Тому й пожаданим і конечним зробити се свято справді великим і гарним.

Отсежбо сповнилося задушевне бажанє Українців міста і повіту Дрогобича. Ми діждалися нарешті своєї рідної гімназії, яка нам після основ австрійської конституції при її заснованю (перед більш як 50 літами) правно належала. Що ґрунт в тутешній гімназії виключно наш, о тім свідчить факт, що ся гімназія, хоть не стала відразу нашою, видала людем такої міри, як Франка, Стефаника, Мартовича і многих других піонерів національного відродження. Вона розвивалася отже «з духа нашого печатю» помимо всіляких колод, які нашої молодіжи і нашим учителям тут заєдно кидано під ноги.

В останніх літах дійшла як звісно тутешня гімназія завдяки екстермінаційній політиці її учителів до того, що Українці числили ледви 15–20 % та служила головнo інтересам напливового елемента, що доробився величезних маєтків на нафтових продуктах міста і повіту, та міг і в школі форсувати грошми в формі рентовних лекцій то що. І так дійшло до сего, що автохтонне населенє українське з Дрогобича, Тустанович, Волянки, Мражниці і Борислава мусіло слати своїх синів з великим накладом гроша і труда до українських гімназій в Перемишли, Яворові, Долині і Львові — бо не могло їх давати в дрогобицькій гімназії на польованє, та на поталу і знищенє, а коли один з бувших директорів, наш щирий Українець, О. Борковський посмів бути лишень справедливим і вирозумілим для своєї молодіжи — то шкільна мігістратура потрафила його про помочи прислужних учителів в скорім часі вислати на емиритуру. Дійшло навіть до того, що коли дня 2. Грудня 1918 р. довелося нам нарешті переняти сю гімназію для Українського народу то посмів останній польський директор кинути при тім історичнім акті

президентові Української Національної Ради в Дрогобичі в очі слова, що не розуміє української мови і радше буде говорити по китайськи і японськи як по українськи!..

От до чого довели шовінізм, гордість і зухвальство наших плянаторів, що вважали себе на нашій землі Kulturträger-ами!

Але скінчилися раз на все ці страшні часи мартирології нашої молодіжи, її уперлість і поневолення. Настає для нашої молодіжи нова доба, вона може відітнути і глядіти спокійно в красшу будучність. Вона може в своїй святині науки числити завсігди на ширшу опіку і поміч своїх провідників, може користати в заведенню вповні зі своїх суверенних прав, може чути в своїй школі свобідною і безжурною. Вона найде в своїй школі «свою правду і силу і волю», але вона мусить справді стреміти невпинно до науки і знання, щиро, охочо, совісно і пильно, вона мусить заєдно стояти фізично, умово і морально на висоті свого завдання свідома своєї відвічальности і своїх обовязків перед цілим народом.

Рівнож може й наша суспільність всіх верств бути певною, що управа і учительський збір гімназії будуть для її молодіжи завсігди щирими і сердечними опікунами, непотурливими, а з розваженими, справедливими і послідовними вихователями і вчителями, які будуть деколи з конечности примінювати для добра молодіжи раду «люби дитину як душу, а вкуси як грушу» і наша суспільність може бути певною, що наші учителі віддадуть молодіжи своє найліпше знане, відкриють їй своє серце та поведуть до найвисшої мети вщипляючи в ній все, що високе, гарне і правдиве, любов до всего, що рідне, до нашої землі, мови, науки і штуки, різьблячи в ній сильну волю, що веде до вчинків і жертв для добра народу і нашої великої вітчизни.

За сю тяжку працю бажає учительство мати лишень довіре нашої молодіжи і суспільности, довіре, що велить завсігди узнавати добрі інтенції учителя, давати послух його радам і вказівкам та шанувати школу і науку, а забороняє ширити між молодіжню всякого рода підозри, нехить, безглузну критику і інші отруї.

З тими бажаннями і починаємо нову добу в своїй рідній школі, та ведім молодіж через неї і нашу суспільність до того, щоби вона по словам Шевченка «серцем жила і світ Божий нерукотворний і людий любила», щоби з нашої гімназії виходили гідні наших великих

предків громадяни, люди ініціативи і праці, що причиняться словом і ділом до будови великої, соборної України.

А. Алиськевич.⁵⁰

№ 27

Опис урочистостей з освячення і відкриття української гімназії в Дрогобичі (у будинку колишньої гімназії ім. Франца Йосифа І). — Дрогобич, 1 лютого 1919 р.

Відкриття державної гімназії в Дрогобичі.

(о) 1. лютого с. р. відбулося торжественне відкриття державної Гімназії в Дрогобичі. Гімназія з польською викладною мовою в повіті, де українська людність творить 80 %, а польська ледви чи 5 % всього населення, належала також до сеї безлічи аномалій, які сучасна пора мусіла силою природи змести з лиця землі. Дня 1. лютого привернено і зреалізовано найсправедливіше, найочевидніше і найприродніше право українського народу до своєї гімназії, до рідної школи на рідній землі, право, яке віковий польський наїзд з чимраз більшою безпощадністю і брутальністю все топтав. Сей день завершив працю наших шкільних кругів над переведенем українізації всіх шкіл в повіті. Від сього дня датувати меться нова епоха в нашім шкільництві. Наше шкільництво буде збудоване на демократичних основах так, як й вся українська держава є перенята сими принципами. Школа для всіх, хто тільки бажав науки і знання, а при тім школа, в якій не апотеозується «ognia i miecza», а образується чуття і ум.

Свято відкриття гімназії почалося Богослуженнями в парохіяльній церкві і в синагозі, які відправили о. П. Кміт і Др. Шраєр. В церкві явились крім збору учителів і молодіжи, представники усіх цивільних і військових властей з сенатором й держ. пов. комісарем Др. А. Горбачевським і отаманом А. Грабовенським на чолі.

До молодіжи промовив відомий проповідник о. Клункевич: «Великий, світлий, памятный та радісний нинішний день для Тебе, українська молодіже, і для цілого укр. дрогобицького

⁵⁰ Джерело: Дрогобицький листок. — № 11 (19). — 1919. — 31 січня. — С. 1–2.

громадянства, бо сьогодні перший раз урядово загомонить в дрогобицькій гімназії українське слово, бо сьогодні паде раз на все система польського виховання, яка для української молодіжи була убійча. Проте свідчить звіт Гімназії з 1910. р., в яким наглядно показується, що від 80 рр. число укр. молодіжи щораз більше паде. Українське громадянство в Дрогобичи щоби збільшити число учеників, докладав усіх старань, закладав пригтовляючи курси до гімназії, уладжує безплатні коррепетиції зі слабшими учениками, накликує міщан та селян, посилати дітей до школи, однак всі ті заходи даремні. Число учеників не переставало хитатися коло сотки, а навіть спадало до 75. — Найболючійше відчувало Укр. Громадянство удар в 1905 р., коли заряд гімназії за проспівану на полі українську патріотичну пісню вигнав чотирох учеників зі всіх гімназій Галичини.

Послідних сил добувають міщане, щоби доходити своїх прав, скаржать управителя по судах, однак все остало без успіху. Наглядно переконались усі, що дрогобицька гімназія не є науковим заведенням, але мордівнею українських дітей. Відвертаються від неї і шукають пристановища по чужих містах або перестають зовсім слати дітей до гімназії. Велика отже, світла, пам'ятна та радісна хвиля, коли паде така школа, а на її руїнах повстає школа своя, зі щирими опікунами, приятелями та батьками української молодіжи[»]. Згадавши відтак про шкільні і позашкільні обов'язки молодіжи, закінчив: «По примірі жидів, що під проводом Єздри вернувши з перської неволі, розчитувалися в своїй історії і роздули тим так огонь любови до рідного краю, що видали славних Макавеїв, нехай наша молодіж, запалює своє серце на примірах своїх героїв-борців до всего, що правдиве, гарне, високе і благородне для добра рідного краю[»].

В синагозі репрезентували жидівську Національну Радугу др. А. Танненбавм, др. Бакенрот і др. М. Фаерман.

Відтак зібрані перейшли до гімназійної авлі. Ту господар заведення директор А. Алиськевич розпочав святочне зібрання промовою, в якій представив політичну, моральну і культурну вагу історичного акту відкриття дрогобицької гімназії, перейшов коротко історію нашого шкільництва від часів княжої доби аж до останніх хвиль нашої боротьби за українську школу, згадав імена визначних Українців, що вийшли з дрогобицької гімназії та при кінци

звернувся з горячим апелем до молодіжи, вказавши їй шлях, яким найкраще дійде до сповнення завдань супроти себе і своїх народів.

З черги забрав слово державний повітовий комісар Др. А. Горбачевський. «Є переказ, говорив між иншим Др. Горбачевський, про Прометея, який щоб зробити вічну прислугу людству, викрав огонь богам. І не було ні божої ні людської сили, яка могла б сей вогонь людям відібрати. Сей огонь — то світло науки, огонь знання. Його ми перед ніким не замикаємо; кожного до нього допускаємо. Перед нами дорогу до знання замикано, бажання науки гноблено». В дальшій промові пригадав часи розцвіту нашої науки і культури, згадав про вплив її на сусідні народи, виказав безпереривні змагання укр. народу до найпевнішого багатства людства, до багатства думки й знання, а навязуючи до висше сказаного закінчив бажанням: *vigeat, vegeat et magis magisque crescat, floreat* дрогобицька державна гімназія. Дальше належить згадати дві симпатичні і з полетом виголошені промови учеників гімназії Німцева і Іванусева.

Се свято закінчено відспіванням національних гимнів — українського та жидівського — та підписанням грамоти відкриття Державної Гімназії в Дрогобичі.⁵¹

№ 28

Інформаційний допис газети «Дрогобицький листок» про оголошення жіночого комітету з опіки над військовими. — Дрогобич, 1 лютого 1919 р.

«Жіночий комітет опіки над українським жовніром»

Надано нам до оголошення:

Щоби прийти в поміч й злагодити тверду долю наших жовнів, оснувався в Дрогобичі «Жіночий комітет опіки над українським жовніром».

Завданням сього комітету є заосмотрювати наших жовнів, а передовсім ранених, в біле і обуву, нести поміч раненим, доставчувати жовнірам лектури і освідомлювати їх та опікуватися родинами тих, що служать при війську.

⁵¹ Джерело: Дрогобицький листок. — № 13 (21). — 1919. — 6 лютого. — С. 3.

До заряду комітету входять: пп. Ефрозина Кузів, як голова, Євгеня Никоракова, як містоголова, Ольга Крисько, як секретарка, інспектор Ліщинський, як касиєр, Марія Войтовичівна і Ольга Коцківна, як контрольорки.

Комітет оснував бюро правної помочи для родин тих, що служать при війську. Бюро се веде Др. Гринь Кузів.

Комітет звертається сьєю дорогою до патрійотичного загалу з зазивом, помочи йому в його завданнях.

З нашої сторони додамо, що організація з висше наведеними завданнями є конче потрібна і повинна основуватися на якнайширших основах. Тому дивним видається, що про основательські збори «Жіночого комітету» загал не був повідомлений та що ся організація носить назву жіночого комітету, хоч до сеї акції належалоби притягнути як найбільше мушчин, та мимо того, що в поданий склад сього комітету входять також й мушчини.

Невідомо нам також, яка глибша рація була основувати новий жіночий комітет, коли як усім звісно, «Жіноча Громада» від давного вже часу, а головно від хвилі перевороту вела акцію зовсім тотожну з завданнями нового жіночого комітету, а саме організовувала і вела харчівні і кухня для мужви і офіцирів та для цивільної людности (давна і нинішня офіцирська харчівня в Дрогобичи, харчівня для мужви в «Депо» ів Тустановичах, офіцирська харчівня в Бориславі, дижури в харчівні для повертаючих домів жовнірів, горожанська кухня) збирала бандажі, харчі та напитки для ранених жовнірів, занималася збіркою святочних подарунків для жовнірів і т. п.

Вкінці уважаємо, що в нашій державі повинна якнайскорше повстати офіціальна організація «Червоного хреста», а всі охочі в нашім повіті до несеня помочи нашим жовнірам жінки і мушчини повинні зайнятися як найшвидше зорганізованим відділу «Червоного хреста» в Дрогобичи.⁵²

⁵² Джерело: Дрогобицький листок. — № 13 (21). — 1919. — 6 лютого. — С. 4.

Ил. 7. Урядові печатки Західноукраїнської Народної Республіки у Дрогобичі 1918–1919 рр. (ДКМ А-2063. — 1 арк., ДКМ А-5406. — 1 арк., ДКМ А-5408. — 1 арк., ДКМ А-5407. — 1 арк., ДКМ А-10265. — 1 арк.)

Ил. 8а. Художник невідомий. Композиція «Древо Єсея»; стінопис західної стіни нави (обшивки хорів) церкви Св. Юра у Дрогобичі, 1691 р. (с-в М. Пограничний)

Наукове видання

ВІСНИК МУЗЕЮ

«ДРОГОБИЧЧИНА»

Записки, присвячені дослідженням природи, історії
та культури Дрогобиччини

Заснований у 2018 році

Число 2

2021 рік

Верстка *Тетяни Федак*
Обробка світлин *Матвія Пограничного*

Підписано до друку 26.12.2021
Формат 70х100/16. Умов. друк. арк. 38,56. Наклад 100 пр.

Видавець і виготовлювач – «Коло»
вул. Індустріальна, 8, м. Дрогобич, Україна, 82100
тел./факс: (03244) 2 90 60
e-mail: koloopera@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 498 від 20.06.2001

2021

Число 2

Вісник музею «Дрогобиччина»

